– บทที่ ๑๔ –

อารมณ์ยึดเสพย์ หรือ ผู้เสพย์ธรรมารมณ์โดยหลงว่า เป็น "วิญญาณแห่งความสุข" ดังได้อธิบายมาทั้งหมดนั้น คือ **ความเป็น "พรหม" คือ "พหุสัจจะ"** ที่จะต้องเรียนรู้ให้ละเอียด ตามลำดับขั้น ต้น–กลาง–ปลาย

และถ้าผู้ใด**หลงยึดมั่น หลงติด** หรือ ถูกอารมณ์ (ธรรมารมณ์) ทั้ง-หลายนั้น*ห่อหุ้ม ฉาบพอก ตบแต่ง ประดับประดาอยู่อย่างหนาแน่นมากมาย อยู่อย่างเต็มตัง รอบตัวทั้งหมด*ทุกอย่าง ตั้งแต่ชั้นต่ำสุดไปจนสูงสุด คือ ตั้งแต่**พรหมชั้นนรก** ไปจนชั้นดีสุดเป็น**อุเบกขาพรหม** หรือ แม้**นิพพานพรหม**ขั้นสุดยอด ซึ่งปุถุชนก็อาจมีขั้นสุดยอดนี้ในตนได้ แต่**ไม่มีทาง "รู้" ได้ว่า คืออารมณ์อย่างไรในตนเท่านั้น** เพราะ**จิต**ยังหยาบกระด้างมาก พร้อมทั้ง**สัน-ดานจิต**ยัง "มัวเมา" และเพ่งโลกีย์ หลงโลกีย์จัด จึงเรียกว่า "**โมหะจิต**" และโดยแท้จริงนั้น เขาปรารถนาสิ่งสูงสุดนี้มากยิ่งกว่า แต่ความยังไม่รู้แท้ ยังถูกหลอกอยู่ด้วยอำนาจของสิ่ง ๆ หนึ่ง คือ กิเลส–ตัณหาในตน มันยังไม่ยอมเปิดโอกาส

ใคร**มีความหลงยึดมั่น มีความหลงเสพย์ มีความหลงติด มีความมัวเมา ใน "อารมณ์พรหม"** มากเท่าใด ๆ ก็เรียกขานกันว่า "**พรหมปาริสัชชา**" ที่แท้จริง มากเท่านั้น ๆ เป็นพรหมชั้นต่ำสุด

176

เพราะมี "อุปาทาน" หนักที่สุด อุปาทานในอะไร ? ก็อุปาทานในขันธ์ ๕ ชัดๆ เจนๆ ดังได้อธิบายมา ได้พยายามชี้สภาวะ**ด้วยภาษา**ให้เข้าใจใน**ตัวตนมัน**มาแล้วนั่นเอง คือ ยึดทั้งรูปขันธ์ (วัตถุ หรือ กาย=ความประชุมของสิ่งทั้งหลาย ทุกรูปแบบ ทุกอรูปแบบ) และนามขันธ์อันละเอียด ซึ่งเรียกกันว่า "จิต" บ้าง "วิญญาณ" บ้าง "มโน" บ้าง ที่มันหลงปรุงมาให้สม "อารมณ์" ว่า **เป็น "สุข"** *แล้วยึดเอาไว้อย่างเหนียว ยึดอย่างสิ้นแรงรอบของตนเต็มเหนี่ยว จะเอาเป็นของของตนแต่ผู้เดียวจริงๆ* ถ้าได้หมดทุกสิ่ง ทุกอย่าง ทั้งวัตถุ ทั้งรูปแบบ ทั้งอรูปแบบต่างๆ ในโลก ในมหาจักรวาล อันไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีที่จบ นั่นแหละ มาให้แก่ตน และแล้วก็จะได้มาสม "อารมณ์" **มาทำให้ตนใหญ่, มาทำให้ตนโต, มาทำให้ตนเด่น, มา...ดี, มา...สูง, มา...มาก, ฯลฯ มาทำให้ตนยิ่งในตัวในตนแต่ผู้เดียว ได้เท่าใดๆ ก็จะรู้สึกว่า ตนจะ "สุข" ยอด** เท่านั้นๆ ซึ่งจะไม่มีที่สิ้นสุดแห่งความใหญ่ ความมาก ความสูง ความ-ยิ่ง ฯลฯ เป็นอันขาด **นี่คือ "อารมณ์พรหม"** ธรรมดา

ส่วน ความเป็น "ปาริสัชชา" นั้น หมายเอาตรงไหน ?

ก็หมายเอาตรงที่ **ความหลงยึดติด** *ยิ่งได้เสพย์สมสุขสมเข้าบ้าง (คนโง่ ไม่ต้อง "เสพย์สม" หลายครั้งดอก ! ก็ติดแล้ว) ก็ยิ่งติดยิ่งเมายิ่งมั่นใจ (ยิ่งคน "โง่มากๆ" ยิ่งติดยิ่งเมา ตั้งแต่ยังไม่เคยได้เสพย์สมสักครั้งด้วยซ้ำ แต่มันหลงตาม "กิเลส" เรียกว่า "อยาก") ก็ยิ่งไม่ปล่อยง่ายๆ ไม่คลาย "ไม่ลืม" กันให้บ่อย* **"ไม่วาง" กันให้ถี่** *ที่สุดยิ่ง* เท่าใด นั่นแหละคือ ยิ่งเป็น **"ปาริสัชชาพรหม"** อันยิ่งหนักยิ่งหนา ยิ่งเป็น "มหาพรหม" ใหญ่ เท่านั้นๆ ซึ่งมันมีอาการ**ทั้งหวงแหนทั้งตระหนี่** อย่างสุดยอดกันทีเดียว จึงเรียกว่า "ยึดมั่น" เรียกว่า "ติด"

การวาง "ความยึดมั่น" กันจริงๆ **การคลาย** "ความติด" กันแท้ๆ **การเกิดความรู้แจ้ง**ใน "ความหลง" (เมา) กันถึงๆ **การเกิดความเข้าใจ**ใน "ความมืดบอด – ความโง่งมงาย – ความไม่รู้" ของตนกันยิ่งๆ ขึ้น นั่นแหละคือ ความเป็น **"ปุโรหิตาพรหม"**

พูดถึง **"ความหวงแหน–ความตระหนี่"** ขั้น นามธรรม หรือ ขั้นหวง ขั้นตระหนี่ "สภาวะแห่งอารมณ์ในจิต" นี่ ! ต้องทำความเข้าใจอย่างสุขุมประณีตให้ดี มันไม่ใช่แค่หวงแหน ไม่ใช่แค่ตระหนี่ "วัตถุ–ข้าวของ" ดอกนะ !

ถ้าเราไม่รู้ไม่เข้าใจใน**อารมณ์ "พรหม"** (ปาริสัชชา) ตามที่กำลังกล่าวถึงอยู่นี้ อันคือ **อารมณ์ความติดยึดของเรา** (คือ "มานะ") และเรายัง "หวงแหน" ยัง "ตระหนี่" อารมณ์นี้ๆ ของตนไว้อยู่จริงๆ เราก็จะรู้ "พรหม" ที่สูงขึ้น หรือเรียนรู้ขั้นละเอียด ขั้นประณีตขึ้นได้ยากอยู่

ยิ่งเป็นขั้นสูงขั้นละเอียด ก็ยิ่งจะหวงแหน ยิ่งจะตระหนี่ อย่างจะรู้ตัวรู้ตน ("จิต" ของเราทั้งสิ้น) ได้ยากยิ่ง เพราะมันจะ **"ตระหนี่ในความไม่ตระหนี่" ของตน** ยิ่งๆ ขึ้นไปเรื่อยๆ

"ความไม่ตระหนี่" (ในที่นี้คือ การปล่อยวาง "มานะ" ของตนได้) เป็นคุณธรรม หรือ เป็น ธรรมารมณ์ที่เป็น "คุณงามความดี" นั่นเอง มันจึงทำให้หลงเผลอไผล หลงใหลติดยึดกันได้ง่ายๆ*ตามประสา "พรหม"* ผู้หลงความดี หลงความรู้ หลงความสูง หลงความยิ่ง หลงความใหญ่ขึ้นๆ ฯลฯ หรือ หลงความเก่งขึ้นของตน

มันมีความพิเศษที่จะขอบอกให้สังเกตอย่างสำคัญก็คือ *เมื่อเรายิ่ง "วาง" อารมณ์หยาบ–อารมณ์ขั้นต่ำได้ เราก็เป็น "พรหม" ขั้นสูงขึ้น มันก็จะยิ่งกลับหวงแหนใน "ภูมิใหม่" ยิ่งกลับตระหนี่ใน "คุณงามความดีระดับสูงยิ่งขึ้น" ของตนอีก* **มันเป็น "อัตตา" (ซึ่งเดิมก็เป็น "มานะ" อยู่แล้ว) อันยิ่งจะเป็น "อติมานะ"** คือ ยิ่งถือหยิ่ง ยิ่งจะดูหมิ่นท่าน ยิ่งยึด **"ในตัว" ใหม่ของตน หรือ "อัตตา" ใหม่ นั้น หนัก** นั่นคือ หากยังไม่มีปัญญารู้เท่าทัน ก็ยิ่งจะมี "วิภวตัณหา" นั่นเอง (คือ ยิ่งเป็น "ภวตัณหา" ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก) **แต่ถ้าเราเรียนรู้เป็น "สัมมาทิฏฐิ" ดีๆ แล้วอย่างนี้** ก็จะทำให้เรามีไหวพริบช่วยตนได้มากขึ้น เท่ากับเรามี "ความรู้" หรือ มีศาสตราไว้ก่อน จะได้ใช้ป้องกันตนพัฒนาตนจริงๆ ถ้าเราเห็นว่า ดีจริง และนำมันไปใช้จริง

ผู้ใดยิ่ง**รู้ตน**ในความยึดติดของตน แล้วก็*ฝึกฝนให้ตน "วาง" ให้ตนคลายปล่อยความยึดติดนั้นๆ ได้* นั่นคือ เราก็จะ**หยุดหวงแหน เลิกตระหนี่** ในอารมณ์แห่งความถือดีบถือดี ถือใหญ่ถือโต หรือ จะ**เลิกเสพย์ หยุดสุข** แม้จะมี "ดี" นั้นๆ อยู่ **เลิกทุกข์** แม้จะมีคนนินทาด่าว่า "ดี" นั้นๆ ของเรา ดังนี้ หรือ **เลิกสุข** เพราะความมี "วัตถุอย่างนั้นๆ" มาก ได้แล้ว ด้วยปัญญาที่รู้เท่าทันใน "ความมาก" ได้จริง **เลิกทุกข์** เพราะความมี "วัตถุอย่างนั้นๆ" น้อยลงๆ หรือ หมดไป ก็ได้แล้วจริง ด้วยปัญญารู้เท่าทันในความน้อย หรือ แม้ความหมดสูญ ดังนี้เป็นต้น **ไม่หวงแหน ไม่ตระหนี่** จริงๆ

นั่นคือ เราจะมี "ภูมิสูงขึ้น" จริง นี่แหละ มันอดจะเผลอไปหลงยึด "ภูมิ-ใหม่" อย่างจัด อย่างแรงกว่าเคยยึด "ภูมิเก่า" ที่เราเพิ่งกระเถิบสูงพ้นขึ้นมานั้น ไม่ได้ ! มันเป็น "อัตตา" ใหม่ มันเป็น "มานะ" ใหม่ที่ยิ่งใหญ่ (ที่จริงมัน "ยิ่งเล็ก") กว่าเก่า **นี่แหละคือ "อติมานะ"**

เพราะมันจะ**ตระหนี่ใน "ความไม่ตระหนี่" ของตนยิ่งๆ** ขึ้นไปเรื่อยๆ อันเป็นคุณธรรม หรือ เป็น "คุณงามความดี" ที่เป็นจริงนั้นๆ มันจึงทั้งหลงเสพย์หลงภูมิใจ เป็นความอิ่มเอม ความอร่อย ความปลาบปลื้มอยู่แต่ในตน ไม่เสื่อมคลายกันง่ายๆ ล่ะ ! และ**เก็บ "รู้" (แต่ยังไม่รู้แจ้งทะลุ)** นั้นไว้คนเดียวด้วย "*รู้" ในอารมณ์พรหมขั้นที่ตนได้เสพย์* ยิ่งสูงเท่าใดยิ่งหวงเท่านั้น ยิ่งสุขุมลึกซึ้ง (ยิ่งเล็ก) เท่าใดยิ่งยึดไว้เสพย์เฉพาะตนเท่านั้น (สำหรับผู้ไม่เรียนตรงแนว "สัมมาอริย-มรรค" คือ สติปัฏฐาน ไม่มีทางจะรู้) แต่จะ "รู้แจ้งแทงทะลุ" ใน**อารมณ์พรหมชั้นต่ำๆ กว่า** แล้วก็นำ "ความรู้" ในพรหมชั้นต่ำๆ กว่าที่ตนเคยมีแล้ว และได้เข้าใจมันแล้ว เลิกหวงแหนแล้ว หยุดเสพย์แล้วเท่านั้น **มาแจก มาให้**แก่ผู้อื่นก่อน

"การแจก" เป็นคุณงามความดี เป็นสภาวะที่เรียกว่า **"พรหมปุโรหิตา"** แต่ *"การหวงการยึดติดไว้" เป็นความไม่ดี* เป็นสภาวะที่เรียกว่า **"พรหม-ปาริสัชชา"** หว่า การยึดติด หรือ การเป็น **"ปาริสัชชาพรหม" ใหม่**นี้

179

มันเป็น "อารมณ์พรหม" ใหม่ ที่ละเอียด เบาบาง ว่าง สูงกว่าเก่า แต่มันก็เป็น "ความยึดติด" วนไป วนมากันอยู่ ระหว่าง**พรหมปาริสัชชา** คือ "ยึด" แล้วก็ "วาง" ก็เป็น**พรหมปุโรหิตา** แล้วก็ไปติดยึด ความเป็น **ปุโรหิตาพรหม (ที่เพิ่งได้ใหม่)**เข้าให้อีก ยิ่ง "*วาง*" (*ปุโรหิต*) ก็ยิ่งมีสภาวะดียิ่งขึ้น เบายิ่งขึ้น เล็กยิ่งขึ้น ก็เลยยิ่ง "*ติดใจยิ่งขึ้น*" (*ปาริสัชชา*) **หลงภาคภูมิในความ "ยิ่งๆ" นั้นหนักขึ้น** นั่นเอง ที่ชื่อว่า **ความเป็น "พรหม"** มันวนเวียนสลับซับซ้อนดังนี้แหละ เป็น "สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน" (คัมภีราวภาโส) ที่สำคัญยิ่ง **พรหม**ทั้งหลายจึงจะ "รู้แจ้งแทงทะลุ" **อารมณ์**ของอุเบกขาพรหม หรือ **นิพพานพรหม**โดยแท้จริงไม่ได้ง่าย เขาจะเป็นเพียง **"รู้" เพื่อติดเพื่อเสพย์**อยู่โดยนัยะนี้เสมอ อารมณ์ชั้นที่สูงขึ้นๆนั้น มันก็ยิ่งละเอียดสุขุมยิ่งรู้ได้ยาก มันจะยังเต็มไปด้วยโมหะและอวิชชาของเขาอยู่โดยแท้ๆ ผู้รู้แจ้งแทงทะลุได้ จนเลิกติดเลิกหวง และ**นำ "อุเบกขาธรรม" (ตัวจริง, ที่บริสุทธิ์จริง) นำ "นิพพานธรรม" ออกแจกได้** จึงถือว่า เป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดจริงๆ เป็นการหลุดล่อนหมดเกลี้ยงในตนแท้ๆ จึงเรียกว่า "**ชินะ**" คือผู้เลิศยอด ผู้มีคุณงามความดีชนะใครๆ เป็นที่สุดจริงๆ **เป็น "พรหม" ขนิดที่เรียกว่า "พุทธ"** อย่างน้อยที่สุด ก็ชื่อว่า "สุตตพุทธ" สูงขึ้นไปก็เป็น "อนุพุทธ" แล้วก็ "ปัจเจกพุทธ" แล้วจึงสูงสู่ "สัมมาสัมพุทธ" ส่วนผู้จะเป็นสุดยอดแห่งยอดสุดนั้น ก็ต้องเป็น "อนุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า" กันจริงๆ ซึ่งจะมีได้สักคน สักคราวนั้น แสนยากจริงๆ

ปาริสัชชา นั้น หมายความว่า ติด ยึด หุ้ม ห่อ เกาะ เกี่ยว โดยตระเตรียมอยู่เสมอ (ไม่มีหยุด ไม่มีเพลา) โดยตบแต่งประดับประดาพอกเพิ่มให้แก่ตนอยู่อย่างเต็มที่ หรือ อย่างรัดรอบรัดแรงแข็งขันยิ่ง นั่นเอง และสิ่งที่ตนนำมาประดับประดา นำมาประกอบ นำมาส่งเสริมเพิ่มให้แก่ตน หรือนำมายึดมาติดนั้น ถ้ามันเป็น**ความไม่ดีไม่งาม** เท่าใดๆ ก็ยิ่งได้ชื่อว่า เป็น "**พรหมปาริสัชชา**" **ชั้นต่ำ**ยิ่ง เท่านั้นๆ พูดชัดๆ ก็คือ มันยังหวงอยู่ แม้รู้ว่าหยาบ ก็ยังเพิ่มให้แก่ตน ยังทำความมีมากให้แก่ตนหนักขึ้นๆ แรงขึ้นๆ (ไม่ว่าหวงอารมณ์อะไรล่ะ) มันยังไม่ยอมแจก ไม่ยอม "ให้"

180

หรือยังไม่ยอม "ทาน" แม้ในสิ่งที่ตนมีแล้วนั้น ไม่สมลักษณะ อันเป็นคุณธรรมแท้ๆ ของคำว่า "พรหม" เอาเสียเลย (คือ ยังเป็นเรื่องของ "โลภะ" อยู่นั่นเอง) ยังหวงแหน ยังตระหนี่ ยังไม่ช่วยเหลือเกื้อกูล ยังไม่เมตตา เอาเสียเลย

เพราะฉะนั้น ถ้าใครยังหลงยึดความใหญ่ ยังหวงแหนความมาก ยังติดความมีฤทธิ์มีอำนาจ ยังหลงความมากมี *เรื่องของ "ความมี" ก็อย่าว่าแต่เพียง มีลาภมาก ยศมาก สรรเสริญมากเลย แม้ในอารมณ์ที่ตนหลง ว่า สุข เพราะมีวัตถุใหญ่ เพราะมีวัตถุมาก หรือ เพราะมีฤทธิ์มีอำนาจใหญ่ เพราะมีฤทธิ์มีอำนาจมาก ก็ต้องรู้เท่าทันให้ได้* ซึ่งล้วนคือ ผู้ยังไม่ทำตนให้เป็นไปเพื่อ**ธรรม** ไม่ได้ดำเนินตาม**วินัย**ของพระตถาคตเจ้าองค์พระบรมศาสดาทรงสอนไว้เลย ธรรมวินัยบทนั้น ก็คือ "**ธรรมใดวินัยใดเป็นไปเพื่อความอยากมากอยากใหญ่ ธรรมนั้นวินัยนั้นไม่ใช่ของเราตถาคต**" จึงจะยังเป็นผู้มีความประพฤติอันเยี่ยม มีจรรยาอันประเสริฐ ที่เรียกว่า "พรหมจรรย์" ไม่ได้ง่ายๆ เราจะต้องสั่งสม "ความประพฤติอันเยี่ยม" ต้องพากเพียรทำ "พรหมจรรย์" ให้เต็ม

ความหมายอันชัดเจนของ "**พรหมปาริสัชชา**" ก็คือ "**มันยังยึดอย่างเหนียวแน่นและเต็มที่อยู่โดยแท้**" (**ยึดมั่น, ติด, สิงสู่, เสพย์ซับเสพย์ซ้ำ**) ผู้ใดหลงความใหญ่ เมื่อได้สภาวธรรมแห่งความใหญ่ให้แก่ตน เขาผู้นั้นก็จะสุขสมใจ แล้วก็จะหลงตัวหลงตนว่า ตนใหญ่ สุขกับความใหญ่นั้นไม่คลาย แบกหามความใหญ่นั้นอยู่ อย่างไม่รู้จักปลงวางเอาจริงๆในจิตวิญญาณ *ก็นี่แหละคือ จิตวิญญาณของคนผู้นั้นเสวยความเป็น "พรหมปาริสัชชา" แล้วชัดๆ* (จงพยายาม "เห็น" พรหมที่จิตของเรานี้ให้ได้) ถ้ามันมีฤทธิ์มีอำนาจแล้วก็หลงใหลชื่นชมสุขสมผยองตนอยู่ ก็ดี มันหลงใหลรื่นรมย์ไปกับความมากมีใดๆ ก็ดี สุขใจอิ่มเอมอยู่กับอารมณ์เพราะเหตุแห่งความมากมีนั้น ก็ดี แล้วก็ยึดไม่คลาย นึกว่าตนเป็นสิ่งนั้น มีสิ่งนั้น อยากเกี่ยวข้องครบพร้อมอยู่ในสิ่งนั้นอยู่ไม่หาย *ก็นั่นแหละคือ จิตวิญญาณของคนผู้นั้นกำลังเสวยความเป็น "พรหมปาริสัชชา" อยู่แล้วจริงๆ* เมื่อ "รู้ชัด" แล้วให้รีบวาง เลิกยึดเสียทันที

"การปฏิบัติธรรม" นั้น คือ การ "รู้" ความติดยึด ให้จนได้ แล้วให้เลิก ให้ละ ให้วาง ให้จนได้ ดังนี้แหละ หรือ ผู้ใด "ไม่มี"

181

ความติดยึด นั้นๆแล้ว เพราะไม่มีมาเดิม หรือจะเพราะมาหัดเลิก–ละ–วางจนได้แล้ว ก็จะต้อง "รู้" ให้จริงแท้ให้จนได้ว่าตน "ไม่มี" ความติดยึดนั้นๆ ดังนี้ จงเพียรเอา

หรือ หลงยึดใน "ธรรมารมณ์" ที่มีคุณภาพละเอียดสูงขึ้นๆ ไปอีก เป็นจิตวิญญาณที่ยังหลงยึดมั่นถือมั่นความเด่นความดีที่โลกรับรอง มี "อารมณ์" เสพย์สุขแสวงหาอยู่แต่ใน "ธรรมอารมณ์" เช่นนี้ หรือ แม้ยังหลงยึดมั่นถือมั่นในความสูงความยิ่งถึงขั้นพรหมวิหาร ๔ และแม้ที่สุด หากยังไม่เข้าใจ ยังรู้ไม่ได้ใน "ความหลงยึดมั่นถือมั่น" อย่างละเอียดสุดไปหลงยึดเสพย์เป็นสุข และยังเกาะเกี่ยวเป็นอัตตาอยู่กับ "นิโรธสมาบัติ" หรือ แม้ยึดติดใน "นิพพาน" ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ยังวางไม่เป็น ยังเสพย์ ยังชื่นชมใคร่อยากแสวงหาอยู่ แม้ที่สุด ออกปานนั้น เสพย์อารมณ์อันละเอียดลึกสุด ออกปานนั้น **ถ้ายังมีความยึดแน่นเหนียวหนักหนาแค่ใดๆ ก็ยังเป็นสภาวะลักษณะของ "พรหมปาริสัชชา" อยู่เท่านั้นๆ**

จงพยายามทำความเข้าใจลักษณะอันแท้จริงของ**จิตวิญญาณที่เรียกว่า "พรหมปาริสัชชา"** ให้ดีๆ "จิตวิญญาณ" หรือ "มโน" ที่มีในคนเป็นๆ (คนที่ยังไม่ตาย) หรือ จะเป็น "กายทิพย์" ที่แยกออกจากร่างคนไปแล้วเรียกกันว่า เป็น "องค์พระพรหมที่มีรูปทิพย์" ปั้นปุคคลาธิษฐานใส่ให้มีรูป ๔ หน้า ๘ มือ หรือ ร้อยหน้า พันหน้าอย่างใด ก็ตาม สภาวะลักษณะ หรือ คุณภาพของมัน ก็เหมือนกัน อันเดียวกันนั่นแล **เราจงเรียนรู้ที่ "จิต–เจตสิก–รูป" ของเราเองในขณะเป็นคนที่ยังไม่ตายนี่แหละ จับให้ถูก รู้ให้ชัด เห็นแจ้งเป็น "ธรรมาธิษฐาน" ให้ได้ อย่าไปหลงเพ้ออยู่กับ "ปุคคลาธิษฐาน" กันนักเลย**

ดังนั้น แม้ผู้ใดมีจิตวิญญาณยังมีเชื้อแห่ง "พรหมปาริสัชชา" อยู่เต็มที่อยู่ถึงจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตน*สั่งสมจิตวิญญาณอีกลักษณะหนึ่ง* คือ **ใช้อุบายวิธีฝึกหัดชนิดแอบซุกซ่อน กดข่มอารมณ์ ที่ตนยังมีสิ่งติดยึดลักษณะอื่นๆไว้**

182

เช่น ตนยังติด หรือ ยังยึดมั่นในอารมณ์สุข เมื่อได้เสพย์กาม อารมณ์เช่นนี้ก็ยังมีอยู่ในจิตด้วยซ้ำไป สำหรับผู้ที่ยังไม่ใช่พระอนาคามี ยังเป็นปุถุชนเอาด้วย **และแล้วก็หลงหัด หลงฝึกทำอารมณ์แบบนี้ ก็ออกแยะ** แถมมีบางคนทำได้ ทำถึงเสียด้วย เลยยิ่ง "อร่อย" ยิ่งเสพย์หนักยึดติดหนัก เพราะ "ความไม่รู้" (อวิชชา) ของตนมีมาก แล้วก็พาลหลอกผู้อื่นยุ่งเลอะไปหมด

หรือไม่ก็ยังติดยังชอบในอารมณ์สุขเมื่อมีวัตถุมากๆ มีวัตถุใหญ่ๆ หรือ ยังติดยังยึดเปรมใจใน อารมณ์สุขเมื่อมียศ มีฐานะสูง ๆ อยู่ แม้ใน "สรรเสริญ" ก็โดยนัยเดียวกันนี้ เป็นต้น **แต่มาทำเป็นลืม ๆ มันเสียชั่วคราว แล้วมาพากเพียร ทำความรู้ให้แก่ตน ในลักษณะใหม่ อีกลักษณะหนึ่งเฉพาะ** ว่า **จะสงบ จะหยุด จะนิ่ง จะไม่รู้อะไรพวกนี้ ให้ได้เก่งที่สุด และทำให้ได้นานที่สุด**

อย่างนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกปฏิบัติทาง "นั่งหลับตา" แทบทั้งนั้น ซึ่งจะเป็น "ทางหลง" ง่ายที่สุด และจะเข้าใจคำว่า **"นิโรธอริยสัจ"** ไม่ได้ ทั้งเข้าใจ **"นิโรธสมาบัติ" ที่เป็นของพระอริยะ**ผิดเพี้ยนความจริงด้วย เพราะมัวไปยึดแต่ว่า **"นิโรธ" เป็นเพียง "กดข่มจิตให้ดับ" เท่านั้น** ซึ่งถ้าผู้ใดทำได้ก็เรียกว่า **ได้อารมณ์ "สมถะ" เป็น "ธรรมารมณ์" อีกแบบหนึ่ง แง่หนึ่ง ลักษณะหนึ่ง**

และเมื่อหยุดได้ ข่มจนดับได้ สนิท ไม่รู้อะไร ไม่มีอารมณ์อะไรในจิตจริงๆ อีกทั้งทำติดต่อกันให้นานนับเป็นเวลา(กาล)ได้ ก็เรียกกันว่า เป็น "นิโรธสมาบัติ" เช่น ทำได้ ๑ นาที ก็เรียกว่า มี "นิโรธสมาบัติ" ๑ นาที ทำได้ ๗ นาที ก็เรียกว่า มี "นิโรธสมาบัติ" ๗ นาที ถ้าทำได้ติดต่อกันนานเป็นชั่วโมง เป็นวัน จนถึง ๗ วัน ก็เรียกว่า เก่งขึ้น สูงขึ้นตามความเป็นจริงนั้นๆ เป็นต้น ยิ่งทำได้นานเท่าใด ยิ่งสนิทแน่วแน่มาก เท่าใด ก็ยิ่งเป็น "นิโรธสมาบัติ" แล้ว อย่างแน่ ๆ เท่านั้น ๆ

เป็นจิตสงบ เป็นจิตดับอันหมด "ธาตุรู้" หมดอารมณ์รับรู้อย่างยิ่งสุดยอดแล้วจริง ๆ เพราะเป็นผู้ไม่มีความรู้สึกรับรู้ใด ๆ เลยจริง ๆ ในขณะนั้น **แท้ ๆ นั้น เป็นเพียงวิธีทำ "การสะกดจิต" คือ ดับจิตไม่ให้รู้อะไรเข้าไปด้วยอุบายวิธี**

183

อะไรก็ได้ เท่านั้นเอง สูงสุดเราก็เรียกว่า เป็น "**อสัญญี**" คือ ไม่มี "ธาตุรู้" แล้ว ในผู้นั้น ขณะนั้น ก็เป็น "**อสัญญีพรหม**" หรือ "**อสัญญีสัตว์**" พระพุทธองค์ทรงเรียกขานว่า เป็น "**อภิสัญญานิโรธ**" คือ ดับสัญญาได้อย่างเก่งยิ่ง **มันไม่ใช่วิธีดับกิเลส หรือ เรียนรู้ "นิโรธอริยสัจ" มันดับจิตให้ไม่รับรู้ ไม่ให้คิด ไม่ให้รู้สึกอะไร เท่านั้น** เมื่อ "จิตดับ" ผู้นั้น–ก็เพียงเหมือนแท่งอิฐ ก้อนหิน หรือ ท่อนไม้ที่มีรูปร่างเป็นคนอยู่เท่านั้น ในขณะนั้น เรียกกันตามสำนวนไทย ๆ ว่า "พรหมลูกฟัก" **เป็นการเสพย์ของสัตว์โลกชนิดหนึ่ง** เป็นความหลงยึด เพราะติดในสภาวะชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "*นิโรธสมาบัติ*" *หรือ* "*อสัญญี*" *(ความไม่รับรู้อะไร) หรือ* "*อสัญญีสัตว์*" *(ผู้ไม่รู้อะไรเอาเลย) ก็จะขอเรียกรวมๆ ไว้คำเดียวกันเสียเลยว่า* "**อสัญญีสัตว์**" *หรือขณะใดต้องการคำว่า* "*พรหม*" *ก็จะเรียกว่า* "**อสัญญีพรหม**" ก็คือ "จิต" อันเดียวกัน ขอให้เข้าใจตามนี้ด้วย

ผู้มีจิต มีสัญญา หรือคือ ผู้มีความรับรู้ มีความกำหนดหมาย ก็ย่อมจะใฝ่จะมุ่งกำหนดเอาได้อยู่ แล้วเขาก็จะทำเอาให้ได้ จนเขาทำเอาได้จริง ๆ ด้วยความสามารถ *(ผู้ทำแล้ว ไม่ได้ ก็ย่อมมีเป็นธรรมดา และมีไม่ใช่น้อย ๆ ด้วย เพราะมันไม่ใช่ของง่าย ๆ)* สิ่งที่เขาทำ และ ที่เขาสร้าง ก็คือ "*ธรรมารมณ์*" *อีกชนิดหนึ่งที่ดับอารมณ์ของตนเองลงไปจนใน* "*จิต*" *ให้สิ้นอารมณ์ทุกสิ่งทุกอย่าง* จึงเป็น "**ธรรมารมณ์**" **ที่ไม่มี** "**อารมณ์**" แต่เป็น "ธรรมารมณ์" ที่ยังเสพย์รูปธรรม เสพย์วัตถุอยู่ ยังเป็น "อุปาทานขันธ์" ชนิดหนึ่ง คือ ยังยึด "รูปขันธ์" นั่นแหละ เป็นอาหารเรียกว่า ยังมี "วัตถุ" เป็นอาหารของจิตอยู่ อธิบายชัดๆ ก็คือ มันยังมี "ธรรม" ที่เป็น "วัตถุ" อันตนยัง "ยึด" ไว้อยู่ ซึ่งยังมีทั้ง "กายวัตถุ" และ "หทัยวัตถุ" สำหรับคนเป็น ๆ ยังมีทั้ง ๒ วัตถุ นี่แหละที่เรียกว่า มีแต่ "วัตถุ"

และอีกทั้ง "หทัยวัตถุ" ก็ไม่ใช่ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย และไม่ได้อยู่ในซอกนั้นซอกนี้ของหัวใจ ทั้งหาได้มีขนาดเท่าเม็ดบุนนาคบุนนวลอะไรแต่อย่างใดด้วยไม่ (ตามที่มีผู้รู้อธิบายเสริมไว้ในอภิธรรมว่า จิตวิญญาณของคนเป็น ๆ ขณะอยู่ในกายเนื้อนั้นจะอยู่ดังว่านี้ และมีลักษณะดังว่านั้น) ที่จริงแล้ว มันอยู่ทั่วร่างกายที่เรียกว่า

"คูหาสยัง" ในขณะนั้น และเป็นรูปร่างที่ยืดหยุ่นว็อบแว็บ ๆ อยู่อย่างไม่คงที่ ไม่เที่ยงแท้อยู่ตลอดเวลาด้วย เปลี่ยนเร็วยิ่งกว่าลม ยิ่งกว่าไฟ เอาแน่ไม่ได้เลย จึงเรียกว่า ไม่มีรูปร่าง(อสรีรัง) คือ ไม่มีรูปร่างที่คงที่แน่นอนนั่นเอง อยู่เฉลี่ยไปทุกส่วนของร่างกาย ตามรูปขันธ์ใหญ่บ้าง รูปขันธ์เล็ก รูปขันธ์น้อยบ้าง จะสัมพัทธสัมพันธ์เฉลี่ยกันแทรกซึมแฝงไปทุกจุดทุกซอกยิ่งกว่าของเหลว ยิ่งกว่าอากาศ ยิ่งกว่าอุณหภูมิ ไม่มีนิ่งได้อยู่อย่างนั้น ปริมาณทั้งคุณภาพก็มีมากบ้างน้อยบ้าง และแสดงคุณลักษณะตามหน้าที่ ตามเนื้อหาของรูปขันธ์ที่จะพึงทำงานนั้น ๆ

ประสาทสมองที่มีหน้าที่คิด หน้าที่จำมากที่สุด เป็นกองอำนวยการ หรือ โรงงานของมโนสังขาร พลังงานแห่งจิตความคิดความจำ มันก็จะมีอยู่ที่นั่น (แต่ไม่ใช่ประสาทสมองที่จะเรียกว่า จิตวิญญาณ) คงอยู่ที่นั่นมากที่สุด และที่อื่นก็มีกระจายอยู่อย่างสัมพันธ์กัน ประสาทที่ยังกายสังขาร หรือ ยังความเป็นชีวิตให้ทำงานส่วนกายมากที่สุดอยู่ที่หัวใจ พลังงานแห่งการยังชีวิตก็จะมีอยู่ที่นั่น คงอยู่ที่นั่นมากที่สุด และที่อื่นก็มีกระจายกันอยู่อย่างสัมพันธ์กัน

พลังงานเหล่านี้ทั้งหมดจะเชื่อมโยงถึงกันอยู่ จะเกื้อกูลกันอุปการะซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ไม่แยกกันเด็ดขาดง่าย ๆ ถือว่า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไปไหนไปด้วยกัน (เอกจรัง) และไปไหนก็ได้อย่างไกลเก่ง แต่ก็ยังอยู่อย่างสัมพันธ์กันไม่ขาดจากกันง่ายๆ(ทูรังคมัง) เรียกใน**ภาษาวิทยาศาสตร์ว่า "พลังงานจลน์" หรือ ภาษาพระอภิธรรมก็ว่า "ภวังคจลนะ"** คือ ยังทำงานอยู่ในภพของเขา หรือเป็นภพเป็นแดนที่ยังมีชีวิตเกี่ยวข้องร่วมกัน มีบทบาทเชื่อมโยงกันอยู่ในส่วนนั้น แวดวงนั้น ยังมีสิ่งเคลื่อนไหวร่วมกันอยู่เฉพาะขอบเขตนั้น เป็น "ชาติปวัตติ"

ใน "ภพ" นั้นๆเป็นรูปจิต และ อรูปจิต เมื่อคนผู้นั้นยังเป็นคนเป็นๆ ก็จะมีทั้ง "กายสังขารแห่งกายในกาย" คือ การทำงานของอวัยวะน้อยใหญ่ภายในทุกส่วน **แม้จะเป็น "ภวังค์" ขั้นสูงถึงขนาดนั่งแข็งทื่อเป็น "อสัญญีสัตว์" อยู่ก็ดี ก็จะมีทั้ง "มโนสังขารแห่งจิตในจิต" ชนิดลึกซึ้งที่สุดที่เรียกว่า "อตีตภวังค์" คือ ภพที่ไม่เห็นไม่รู้ "ความเกิด–ความดับ" ของมันได้ง่าย ๆ** (ถ้าไม่ถึงขั้น "อสัญญีสัตว์" ก็จะพอรู้จักมันได้ง่ายกว่าตามลำดับ ถ้าเป็น "อรูปจิต" ก็ยากน้อยลงมาหน่อย ถ้าเป็น "รูปจิต"

185

ก็ง่ายขึ้นมาอีกเป็นต้น หรือถ้ายิ่งเป็น "ภวังคจิต" ขั้นลึกยิ่งขึ้นๆ เท่าใดๆ ก็ยิ่งรู้ได้ยากยิ่งขึ้นเท่านั้นๆ) หรือไม่อาจรู้ "ชาติปวัตติ" อันยังเป็น "สัญญาคร่ำคร่า หรือ สัญญาเดิม" (ไม่ใช่สัญญาปัจจุบัน) หรือในภาษาไทยคือ "ความจำโลกียรส" ความยังไม่ลืมความชอบใจติดใจ (อันเก่า) ความยังไม่หมดเชื้อสิ่งที่อาจสามารถเป็นเหตุแห่งการเกิดได้อยู่ ยังเป็น "อรูปจิต" ขั้นลึก เป็น "อนุสัย" เป็น "อาสวะ" ยังเป็น "มโนปุพพัง" **ที่มีชื่อว่า "มายา"** ยังจะพาเกิดได้อยู่ ยังไม่ได้ดับสนิทสิ้นเกลี้ยงจริง ยังเป็นเหตุเป็นปัจจัย ที่เรียกใน**ภาษาวิทยาศาสตร์**ว่า "**พลังงานศักย์**" (**ของจิตโดยเฉพาะ**) อย่างละเอียดที่ซ่อนลึก–อยู่ในก้นบึ้งของ "จิต" แห่งผู้ยังไม่หมดความสำคัญมั่นหมาย หรือ ผู้ยังไม่ปล่อยวางความยึดมั่น ความเสพย์อย่างสุดท้ายเป็นที่สุดจริงๆ

เช่นในขณะนี้บุคคลผู้ทำ**นิโรธสมาบัติ** ดังที่กำลังพูดถึงอยู่นี้ ก็เป็นผู้ไม่ปล่อยวาง ไม่หมดความสำคัญมั่นหมาย ยังไม่หมดความยึดมั่น **ยังไม่ได้ปล่อยทุกสิ่งทุกอย่างไปตาม "อนัตตาธรรม"** ยังจงใจเอาเป็นเอาตายกับอาการเหล่านี้ หรือ รูปลักษณะอย่างนี้อยู่อย่างไม่หมดความเมา ไม่หมดความอยาก ไม่สิ้นความติดนั่นเอง (ทุกวันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถรู้ "พลังงานศักย์" ชนิดนี้ แต่เขาเดาและตั้งชื่อจิตเหล่านี้ไว้ว่า "จิตใต้สำนึก" บ้าง "สัญชาตญาณ" บ้าง หว่าเขาไม่รู้ไม่เข้าใจ**การเกิดการดับ การมีเหตุมีปัจจัย**ของมันจริงๆ)

ดังนั้น ในคนเป็นๆ เมื่อ "สัญญาเดิม หรือ สัญญาคร่ำคร่า" ตัวนี้ มันหมดความเป็น "พลังงานศักย์" (คือ เลิกยึดความไม่รู้ เลิกยึดความลืม) หรือ หมดความเป็น "อดีตภวังค์" **มันเลิกเสพย์ความนิ่ง ความหยุด ว่าง เฉยอยู่ขนาดนั้นแล้ว เมื่อหมดแรงยึดชนิดหนึ่งไว้ มันก็ต้องมามีสิ่งที่มันยังไม่หมด ก็เป็นของแน่** พอสิ้นอำนาจการกดการข่มไว้ "จิต" มันก็จะเริ่มทำงาน เริ่มเป็น "ภวังคจลนะ" หรือเริ่มเป็นการเคลื่อนไหวปรุงทุกอย่างเข้ารูปเดิม ตามที่ตนมีความจำได้หมายรส ซึ่งเป็น "แรงยึด" แห่งความชอบกับชังอันยังมีอยู่ (อุปาทานแห่ง โลภมูลจิต กับ โทสะมูลจิต ที่เรียกว่า "อนุสัย" หรือ "อาสวะ") อยู่เท่าใดๆ อันเป็น กิเลส–ตัณหา ในตัว

186

ซึ่งยังไม่ได้ปล่อยได้วางขาด หรือ **ยังไม่ได้ฆ่าตายด้วยการใช้ "ปัญญา" เป็นอาวุธ จนให้มีความรู้ชัดรู้แจ้งได้ว่า มันไม่เห็นจะต้องน่าหลง น่าติดเลยจริงๆ** แล้วไซร้ ผู้นั้นก็จะกลับมามีบทบาทเต็ม มี "พลังงานจลน์" เป็น "จิตสังขาร" ก่อน แล้วก็โตออกมา จนที่สุดเป็นกายสังขารทางกายนอกกาย มีชีวิตกระดุกกระดิกได้ เคลื่อนไหวได้ มีบทบาทเป็นคนเป็นๆ ใน "ภพ" แห่งคนเป็นๆ ด้วยกัน หรือ ในโลกแห่งความเป็นมนุษย์ที่มีสติสมปฤดีธรรมดาเช่นเดิม เต็มตามอำนาจของกิเลส – ตัณหาแห่งตนอยู่ตามเดิม และจะเรียกว่า **มี "ภวังคจลนะ"** *(ซึ่งผู้ยึดมั่นถือมั่นใน "ภาษา" เช่นผู้ฝังใจจำตามภาษาพระอภิธรรมบางคน คงจะไม่ยอมเห็นได้ง่ายๆ)* ก็ยังได้ ถ้าใครเข้าใจแจ้งในสภาวธรรมแท้ๆ โดยไม่ยึดมั่นถือมั่น (อัตตวาทุปาทาน) อยู่เพียงภาษาว่า "ภวังคจลนะ" นั้นกำหนดแคบๆ เอาแต่เฉพาะเรื่องของ "จิตในจิต" ทว่าแท้ๆ แล้วนำมากล่าวขานอธิบาย หรือ ให้ความหมายกว้างขวางกว่า "จิต" เล็กๆ จนเป็น "ชีวิต" (อันก็เกี่ยวกับจิตของเราอยู่มิได้ออกนอก "ฐาน" กาย–เวทนา–จิต–ธรรมของเราไปไหนด้วย) หรือ เป็นบทบาทที่ "รู้" ได้ชัดๆ โตกว่าที่ยึดภพของ "จิต" จ้อยๆ แคบๆ ก็ย่อมได้ มันก็เป็นรูปรอยเดียวกัน เพียงต่างรอบ ต่าง "วัฏฏะ" ต่างขนาด ต่างขอบเขตกันเท่านั้น ผู้นั้นก็จะเป็นผู้แจ้งใน "อนัตตาธรรม" ได้มากยิ่งขึ้น มี "อนันตภาพ" ยิ่งขึ้น กว้างไกลยิ่งขึ้น อย่างน้อยก็จะพ้น "อัตตวาทุปาทาน" ได้ ตั้งแต่อ่านข้อเขียนนี้ไปทีเดียว ถ้าอ่านดีๆ จนเข้าใจได้จริงๆ

ความต่างกันมันมีอยู่แต่เพียงว่า คนที่ยังไม่ตาย ที่นั่งนิ่งแข็งทื่อเป็น "นิโรธสมาบัติ" อยู่ (อภิสัญญานิโรธ หรือ อสัญญีสัตว์) ซึ่งยังเป็นผู้ที่ยังไม่หมด "กิเลสอาสวะ" นั้น **ในขณะที่มีสภาพเป็น "อสัญญีสัตว์" ก็ได้ชื่อว่า** ในขณะนั้นเป็นคนผู้มีจิตอยู่ในสภาพ "พลังงานศักย์" (ภาษาวิทยาศาสตร์) หรือคือ **ดับ "ภวังคจลนะ" แห่งภพคนเป็นๆ หรือ หยุดตนให้พ้นจาก "พลังงานจลน์" ในชีวิตของคนปกติ ทำตนเข้าสู่ "อตีตภวังค์"** หรือ ทำบทบาทของตนให้เป็นวัตถุนิ่งๆ ชิ้นหนึ่ง โดยการหยุดบทบาทเป็นนิ่งสงบเสีย ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวใดๆ ของทุกสิ่งทุกอย่างในภพข้างนอกกายเราเรียกว่า "ตัดภพในรอบหนึ่ง" หรือ ตัดภพออกไปภพหนึ่ง (ในขณะนี้ก็คือ

187

ตัดภพแห่งการเคลื่อนไหว และรับรู้ออกไป) ภาษาพระอภิธรรม ก็มีชื่อว่า "ภวังคุปัจเฉทะ" คือ ตัดการเคลื่อนไหวภายนอกในภพของคนเป็น ๆ อันเห็นได้เป็นปกติธรรมดา ตัดขาดจากภพของ "ชีวิตแห่งคนอย่างปกติ" ที่มีการเกี่ยวข้องดำเนินบทบาทอยู่ในโลกออกไป แม้อาการเคลื่อนไหวทางกายแค่ยุบเข้าพองออกของร่างกาย อันเนื่องมาจากลมหายใจก็ไม่มีให้เห็น เป็นการนิ่งสงบอยู่ หยุดอยู่ หมดแรงเคลื่อน ตัดขาดจากภพแห่งคนที่มีความเคลื่อนไหวไปมา หรือ ไม่ได้มีความเป็น "คนที่พร้อมไปด้วยอากัปกิริยาธรรมดาๆ" ไปส่วนหนึ่ง เห็นได้ชัดเจนแล้ว ประหนึ่งคนตาย หรือ สิ้นจากความมีบทบาทของคนไปแล้ว ทางกายกรรม และวจีกรรมเห็นได้ชัด ๆ จึงเรียกว่า เป็นการตัดภพขาดลงไปหน่วยหนึ่ง หรือ แดนหนึ่ง หรือ องค์หนึ่ง (ภวังคุปัจเฉทะ) คือ **ตัดจาก "ภพคนเป็น" ไปอยู่ในลักษณะเหมือนของ "ภพคนตาย" ไม่ผิดเพี้ยนกันเลย** จนกว่าจะหมดอำนาจแห่งการกดข่ม หมดอำนาจแห่งแรงยึดมั่นไว้ หรือ มักเข้าใจในภาษาผู้เรียนพระอภิธรรม และ ผู้ปฏิบัตินั่งหลับตาที่เรียกกันว่า "**ฌานนิโรธ**" นั่นเองซึ่งก็ถูก ! แต่มันก็ยังมีความแตกต่างกันที่ละเอียดสุขุมอยู่ใน "ความถูก" นั้นอีก

คือ**ศาสนาพุทธ**ไม่ต้องเสียเวลาไปเล่น "ฌานดับ" หรือ "ฌานที่ไร้ปัญญา" เยี่ยงนี้ อริยะบุคคลในสายตรงของพุทธ เช่น ที่บัญญัติเรียกกันว่า "**สุกขวิปัสสกะอรหันต์**" เป็นต้น ท่านก็มี "อุภโตภาควิมุติ" คือ มีทั้ง "ปัญญาวิมุติ" และแม้ "เจโตวิมุติ" ก็มีด้วย นับเป็นผู้บรรลุ "โลกุตตรผล" เป็นพระอรหันต์จริง ๆ แต่ท่านไม่ต้องมี "อภิสัญญานิโรธ" แบบหลับตา หรือ เป็นผู้ไม่มี "เจโตสมถะ" ถึงขั้น "อสัญญีสัตว์" ก็ได้ ไม่เสียหายตรงไหนดอก ! เพราะท่านมี "**นิโรธสมาบัติ" ที่เป็น "นิโรธอริยสัจ" จนสิ้นอาสวะแล้ว** *ยิ่งไปมัวเมานั่งหลับ "ดับจิต" เล่นนั่นสิ ยิ่งเป็นความเสียหาย ! !* ผู้เป็นพุทธแบบ "ปัญญาธิกะ" แท้ คือ ใช้ "ปัญญา" นำ เช่น พระสมณะโคดม จึงไม่นิยมเข้า "นิโรธสมาบัติ" แบบนี้จริงๆ จะกระทำบ้างเพื่อ "รู้" และก็ไม่ได้หมายว่า ท่านจะทำไม่ได้ทำไม่เป็น ท่านบางองค์ฝึกทำบ้างก็จะทำได้ และบางท่านทำได้เก่งด้วย แต่ท่านจะไม่หลงยึด หลงเสพย์ ยิ่งเป็นพระอรหันต์แล้ว ยิ่งจะไม่นิยมเข้า "นิโรธสมาบัติ" เล่น (หมายถึง "นิโรธสมาบัติ" แบบนั่งหลับตาเข้าไป "ดับจิต" เล่น)

188

เพราะพระอรหันต์นั้น เมื่อท่านมี "จิต" ที่เป็น "อรหัตตผลจิต" เกิดเป็นดวงสุดท้ายครบ จนเรียกได้ว่า "สมุจเฉทนิพพาน" แล้ว ก็ไม่ต้องกลัวว่า ท่านจะไม่มี "ผล" แห่งอรหันต์ หรือ ไม่มี**บทแห่งการดับทุกข์ (นิโรธ)** เป็นอันขาด ที่เรียกว่า **มี "สมาบัติ" ถึงขั้น "นิโรธ" นั้น** *ท่านมีแล้ว มีจริงๆ ! มีทั้งๆ ที่ลืมตาโพลงๆ ท่านจะไม่ต้องไปเข้าขี้ข้าแขะนั่งหลับตาทำ "นิโรธสมาบัติ" เล่น* ถ้าท่านจะนั่งหลับตาเพื่อพักผ่อนให้แก่ตนบ้าง ก็จะทำเพียงเพื่อเพราะท่านรู้สึกว่า พักผ่อนไม่พอ ถ้าต้องพักกันถึงขั้นต้องดับจิตเป็น "อสัญญี" ท่านก็จะทำ เพราะถูกเหตุถูกกาละ นอกนั้น แม้จะนั่งหลับตา ท่านก็ไม่เข้า "นิโรธสมาบัติ" (อสัญญีสัตว์) เพื่อเสพย์ความดับหรอก ท่านจะทำเพื่อวิปัสสนาให้ยิ่งขึ้น ปรุงปัญญาเพื่อเพิ่มพูนปฏิสัมภิทาญาณให้แก่ตน จะได้นำมาสร้างประโยชน์ให้แก่โลกได้มากขึ้นเท่านั้นเอง

ผู้ยังไม่ใช่ "อรหันต์" แท้จริง ตามสายพระสมณโคดมถูกๆตรงๆเท่านั้น ที่จะกล่าวว่า *พระอริยะโดยเฉพาะพระอรหันต์นิยม***เข้าๆ ออกๆ** *"นิโรธสมาบัติ" (แบบหลับตาที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า "อภิสัญญานิโรธ" หรือ "อสัญญีสัตว์")* หากถ้าท่านพักผ่อนไม่พอ และมีเวลาน้อยต้องการพักผ่อนให้ได้มากๆ ในช่วงนั้นจริงๆ เออ ! ถ้าอย่างนั้น ท่านก็จะทำ ท่านไม่ต้องทำ "นิโรธ" เล่น เพราะท่านมี "นิโรธ" จริงแล้ว (นิโรธอริยสัจ)

"นิโรธสมาบัติ" นั้นมีได้ทั้ง ๒ นัย นั่งหลับตา หรือ ลืมตา ก็ได้ **อย่าเข้าใจว่า "นิโรธสมาบัติ" คือ การนั่งหลับตาแล้วดับจิตเข้าไปอย่างเดียว** ซึ่งยังเป็นการ "รู้" และยึด "สมมุติบัญญัติ" ได้เพียงแคบๆ ยังไม่กว้างขวางพิสดาร และที่สำคัญคือ **"นิโรธ" ที่หมายเอาการนั่ง "ดับจิต" นั้น มันยังไม่ตรงสภาวะแท้ๆ ของ "นิโรธอริยสัจ"** จึงมีความถูกเหมือนกันเมื่อแปลคำ "นิโรธ" ว่า "ดับ" แต่มันยังมีความลึกซึ้งละเอียดเป็นความแตกต่างกันอันสุขุมดังนี้แล ที่ถูกต้องตรงแท้แล้วพระอรหันต์ท่านมี "นิโรธสมาบัติ" อยู่เสมอๆ ตลอดเวลาแล้ว โดยลืมตาโพลงๆ ก็ตาม จะหลับตาอยู่ ก็ได้ *ไม่ใช่ว่าจะต้องไปนั่งหลับตาจึงจะมี "นิโรธ"* **ถ้าลืมตาแล้วมี "นิโรธ" ไม่ได้ ! จะต้องนั่งหลับตาเอา จึงจะได้ "นิโรธ" อย่างที่กำลังพากันเข้าใจแคบอยู่**

189

หลากหลายในหมู่นักปฏิบัติธรรม ก็ขอบอกว่า นั่นยังเป็น "นิโรธเก๊" หรือ "นิโรธโลกียะ" เป็น "นิโรธ" อย่างหนึ่งเหมือนกัน แต่ยังไม่ใช่ "นิโรธอริยสัจ"

เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน **"นิโรธ (ดับ) เหตุแห่งทุกข์อย่างอริยสัจ"** คือ รู้ตัวรู้ตนของเหตุแห่งทุกข์อย่างฉลาดแท้จริง (เป็น "อริยะ") และ**ดับถูกเหตุแห่งทุกข์ได้จริงๆ** มิใช่ตีขลุมเล่นดับจิตทั้งหมดลงไปให้มันไม่รับรู้อะไรเลย อย่างนั้น "ทุกข์" มันก็ดับด้วย ก็ถูก ! เพราะ "ทุกข์" มันก็อยู่ที่จิต อยู่ที่นามขันธ์ทั้งหมด หรือแม้ "สมุทัย" ขั้นละเอียดสุด มันก็อยู่ที่ "นามขันธ์" แต่การดับเยี่ยงนั้นมันยังไม่ดีจริง ยังไม่ละเมียดละไม ยังไม่ลึกซึ้งคัมภีรภาพแท้ ดีแท้ต้องเหลือ "ธาตุรู้" (อันคือจิต) ซึ่งเป็นธาตุบริสุทธิ์ไว้ ต้องพยายามแทรกซอนเข้าไป**ดับ**แต่เฉพาะ**ตัวที่มันทำให้ "ทุกข์เกิด" นั้น**ไปแต่ถ่ายเดียวให้ได้ **โดยไม่ต้อง "ดับจิต" ทั้งหมดเป็นอสัญญีสัตว์หรอก**

ดังนั้น **เมื่อจะมี "นิโรธ" ในแบบของพุทธ** จึงจะต้อง **"ดับเหตุแห่งทุกข์"** และ เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย ก็คือ กิเลส–ตัณหา–อุปาทาน **ผู้จะมี "ผลจิต" ที่แท้ จนเป็น "พระอรหันต์"** จึงคือ ผู้ "ดับกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน" ได้เกลี้ยงเป็นสมุจเฉท (เด็ดขาด) แล้ว ก็คือ ท่านเป็นผู้**มี "นิโรธ" อยู่แล้ว**เต็มตัวเต็มจิต พร้อมทั้งมี "สมาบัติ" อยู่ทุกขณะแม้ยืน–เดิน–นั่ง–นอน คือ มีการเข้าถึงพร้อมในการดับเหตุแห่งทุกข์ได้ทุกเมื่อ เพราะ "รู้แจ้ง" ในเหตุ เพราะ "ดับ" (นิโรธ) ได้ทั้งเหตุทั้งทุกข์นั้นแล้วตลอดเวลา แล้วจะต้องไปนั่งเข้าๆ ออกๆ เอา "นิโรธ" อะไรกันอีก ? ดังนี้ คือ "นิโรธอริยสัจ"

ผู้ที่หลง "นิโรธ" หลับตา ก็เพราะมัน**เป็น "สุข"** จึงคือ ผู้**ยังหลงอุปกิเลสตัว "สุข"** ซึ่งยังเป็น "โลกียธรรม" อยู่ ยังเป็น "อุปกิเลส" ด้วยซ้ำไป พระอรหันต์ผู้พ้นความอยากใน "โลกียธรรม" แล้วจริงๆ ท่านจะงกๆ เงิ่นๆ เข้าๆ ออกๆ เสพย์ "นิโรธเก๊ๆ" ดั่งว่า กันนั้นอยู่หรือ ? ก็คิดๆ กันดูให้ดีๆ เถิด

190

ผู้*ไม่มี* สภาวะของ "นิโรธอริยสัจ" จริง ๆ มักจะชอบอธิบายเอาตามความคาดเดาของตนเองอย่างนี้แหละ และก็ไปหลงเข้าใจว่า "นิโรธ" แบบหลับตาเป็น "นิโรธอริยสัจ" แล้วแถมยังจะเวียนแวะไปเสพย์เสียด้วย ไม่ยอมรู้แจ้งว่าอารมณ์เสพนั้นยังเป็น "โลกียะ" ได้จริง ๆ สักที ! แล้วจะเป็นพระอรหันต์ได้ด้วยสภาพอย่างไร ? **ในเมื่อยังมี "อารมณ์อยากเสพย์ธรรมารมณ์ชนิดหนึ่ง" อยู่แท้ๆ** ออกอย่างนั้น พระอรหันต์นั้น แม้แต่ "นิโรธอริยสัจ" หรือ "นิพพาน" ที่ท่านทำได้ทุกเมื่อนั้น ท่านยังไม่หลงยึดไม่หลงติด ไม่หลงเสพย์เลย เพราะความรู้แจ้งแทงทะลุใน "อนัตตาธรรม" ของโลกท่านมีพอ แล้วผู้ที่ยังมี "เสพย์" อยู่ถึงอย่างนั้นนั่นหนะหรือ คือ พระอรหันต์ ? ! จึงขอให้ระมัดระวังในคำอธิบายกันบ้าง อาจารย์รุ่นหลัง ๆ ขยายความเอาตามใจตนเองมีมากมาย ให้ระวัง ๆ ด้วย สำหรับนักปฏิบัติธรรม

อนึ่งการ "ดับกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน" ก็ไม่ใช่ว่า จะนั่งหลับตาเข้า "ฌาน" จนเกิด "จิต" ที่เป็น "นิโรธ" (อสัญญีสัตว์) โดยคิดว่า ทำการสั่งสม "ฌานจิต" สั่งสม "ผลจิต" สั่งสม "นิโรธจิต" *(หรือ จิตที่เป็น "ดวงตัด" เรียกกันว่า "โคตรภูจิต" ก็ตาม เรียกว่า ดวงที่ขาด "สันตติ" ตามที่ยึดถือกัน ก็ตาม)* ได้กันทีละดวง สองดวง แล้วหลงว่า นั่นเป็น "ผลจิต" ที่จะพาบรรลุ "อรหันต์" อย่างนั้น ก็ยังหาถูกไม่ ถ้าเข้าใจเช่นนั้นละก้อ ผิดถนัดทีเดียว

การสั่งสม "ผลจิต" ด้วยวิธีนั้น แบบนั้น คือ **การฝึกเดินทางเข้าไปสู่ "การดับจิต" ไม่ใช่ "ดับกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน"** สังเกตดี ๆ **มันเป็นการ "ดับธาตุรู้" ไม่ใช่การเสริม "ปัญญา"** การเสริม "ปัญญา" นั้น (คือ "วิปัสสนา") เป็นวิธี "เพิ่มธาตุรู้" ไม่ใช่ "ดับธาตุรู้" คิดดูดี ๆ นี่คือ แนวทางของพุทธแท้ ที่ปฏิบัติสมาธิทำจิตเป็นอธิจิต ก็เพื่อให้ได้มาซึ่ง "ปัญญา" อันสว่าง ไม่ใช่คลุมเครือๆ และก็เป็นปัญญารู้แจ้ง รู้ชัด รู้เท่าทัน "จิต" ที่มันแสนรู้ยากนั่นเอง ไม่ใช่ไปนั่งดับมัน กดมัน ข่มมันให้มัน "ไม่รู้" การกระทำการดับลงๆนั้น จะได้แต่ "สมถะ" คือ ความสงบรำงับ ดับดวงวิญญาณ ดับดวงจิตลงไป ๆ ๆ เท่านั้น ที่สุดเราจะเก่งจน "ดับสนิท" *(ฟังเผิน ๆ ช่างเหมือนภาษาของ*

191

"นิพพาน" *เหลือเกิน)* จนกระทั่งเป็น "อสัญญีสัตว์" ได้ ก็จะกลายเป็น "พรหม" ชนิดหนึ่ง (พรหมลูกฟัก) เป็นความเสพย์ความยึดมั่นชนิดหนึ่ง เป็นความหลงใน "อัตตา" ชนิดหนึ่ง ขอให้ทำความเข้าใจให้ดีๆ

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ทำใจให้แจ่มใส สว่างแจ่มจ้า ดำรงสติให้กล้าแข็งคงมั่น อย่าไปทำให้ "สติ" ตกภวังค์สะลึมสะลือ ตอนไหนสติสะลึมสะลือไม่เอา **แม้การจะมี "นิโรธ" นั้นๆ ก็มีอยู่อย่างมีสติสัมปชัญญะเต็มๆ จะไม่ใช่ ดับจิต–ดับมืดเป็นอันขาด** ดังพระบาลี ก็ยืนยันชัดๆ ว่า "นิโรธ" ในอริยสัจ ๔ นั้น ต้องทำให้เป็น "**สัจฉิกิริยา**" หรือ "**สัจฉิกรณะ**" อันก็ยืนยันอยู่โทนโท่ว่า "**สัจฉิ**" ! ซึ่งแปลว่า "**แจ้ง**" *ไม่ใช่ "ดับมืด"* แปลว่า "**ใส**" *ไม่ใช่ "มืดๆ มัวๆ"* และเรื่อง "**นิโรธอริยสัจ**" หรือ "**นิพพาน**" **ของพระสัมมา-สัมพุทธเจ้านี้** มันสำคัญมากที่**แตกต่าง**จาก "**นิพพาน**" **ของศาสดาอื่น**ประดามี ก็ตรงที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า นิพพานของพระองค์ท่าน เป็น**การ "ดับ" อย่างสว่าง เป็นการ "ไม่มี" อย่างรู้ๆ เห็นๆ เป็นการ "หมดสิ้น" อย่างสัมผัสแจ้งชัดเหมือนคนลืมตาโพลงๆ มีตาดีๆ นี้ทีเดียว เป็นการ "ดับสนิท" อย่างแจ้งใสรู้ตัวรู้ตนอยู่เท่ากับผู้มีตาดีๆ นี่เอง** อันมีพระ-พุทธพจน์ยืนยันชัดๆ เจนๆ ว่า "**จักขุมา ปรินิพพุโพติ**" *(ทีฆ. มหา. ข้อ 110)*

ผู้เรียนรู้ไปได้ "นิโรธสมาบัติ" แบบหลับตามา เมื่อมาฝึกหัดเรียนรู้ **กิเลส –ตัณหา–อุปาทานกันอย่างละเอียดแล้ว** ก็ยังจะต้องมาพากเพียรเรียนละเอียดเพื่อละ วาง เลิก ทิ้ง **"นิโรธสมาบัติ" แบบหลับตา อันพาเสพย์อารมณ์อร่อยนี้**อีกอยู่เลย เพราะมันยังเป็น**การหลงเสพย์ "อัตตา" และยังเป็น "อุปกิเลส" โดยแท้ๆ** จิตที่หลงเสพย์ติดจริงนั้น มันเป็นจริง มันถอนยาก ถ้าไม่ติด ก็ไม่ต้องมาล้างมาถอน หรือ ถ้าเรามีสัมมาทิฏฐิแล้วแม้จะไปได้ไปมี "นิโรธ" แบบนี้ในภายหลัง ก็จะไม่ติด ดังนั้น ผู้ไปติดมาก่อนมันจึงช้า และ เป็นการวนเวียนซ้ำซาก เสียเวลายืดยาวโดยไม่ควร มันเป็นแบบ "ศรัทธาธิกะ" ซึ่งมันก็เป็นการทำที่มีบาทมีฐานเหมือนกัน แต่มัน "ช้า" ต้องใช้เวลามากกว่าแบบ "ปัญญาธิกะ"

192

ถึง 2 เท่า เพราะมันวน มันไม่เดินตรง เป็น "อุชุ" จงทำ "อุชุทิฏฐิ" ของคุณให้มันแท้ๆ ให้ได้เทอญ

"สมาบัติ" แปลว่า **การทำได้เสมอๆ หรือ การเข้าถึงสภาพอย่างนั้นๆ ต่อเนื่องกันอยู่** ผู้มี "นิโรธสมาบัติ" ก็คือ ผู้มีการดับได้เสมอๆ หรือเป็นผู้เข้าถึงการดับได้อย่างต่อเนื่องกันอยู่ ซึ่งที่จริง "สมาบัติ" นั้น ยังไม่ใช่ "ผล" จบ เป็นเพียง "มรรค" แต่นั่นแหละ*การบำเพ็ญ "นิโรธสมาบัติ" แบบ อสัญญีสัตว์นั้น มันไม่ใช่สัมมาอริยมรรค มันเป็นฌานฤๅษี เป็นสมาธิฤๅษี* **ไม่ใช่ "สัมมาสมาธิ" ของพระอริยะ แบบพุทธโดยถูกตรง** ผู้ประสงค์จะรู้รายละเอียดของ "สมาธิ" ที่เป็น **"สัมมาสมาธิ" ของพระอริยะแท้ๆ แบบพุทธตรงๆ** ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยืนยัน ก็จงศึกษาจาก "มหาจัตตารีสกสูตร" อุปริ. มัชฌิ. จะได้รู้แจ้งว่า *"สมาธิ" ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า เป็น* **"สัมมาสมาธิ"** *นั้น มันไม่ใช่การบำเพ็ญอย่างนั่งหลับหูหลับตาตามที่เข้าใจผิดๆ* **(มิจฉา)** *กันอยู่นี้เลย* **"สมาธิ" ของพระอริยะแท้ๆ***นั้น มันบำเพ็ญได้ แม้ในขณะ คิด–พูด–ทำการงาน–มีอาชีพ อยู่ทีเดียว* ดังนั้น จงศึกษาให้ตรง ประพฤติกันให้ถูกตรง **ทำ "สมาบัติ"** ก็จงทำกันให้ได้อย่างถูกตรงกันเถิด

การหลับตาเข้าไปดับจิตเป็น "อสัญญีสัตว์" มันก็คือ "การดับ" ซึ่งจะเรียกว่า "นิโรธ" ก็ได้เหมือนกัน มิใช่ว่า จะไม่ใช่ "การดับ" (เพราะ "นิโรธ" แปลว่า การดับ) **หว่ามันดับคนละเรื่อง คนละทางประพฤติ คนละตัวกัน** ดังได้กล่าวมาแล้ว ถ้าฝึก "การดับจิต" จนเก่ง ก็จะเป็น "การดับได้เสมอๆ" ก็เก่งเหมือนกัน แต่เก่งตอนหลับตา พอลืมตาออกมาเจอ "กามตัณหา" เข้า ก็ไม่รู้ และแถมดับจิตที่อยากเสพย์กาม ก็ไม่ได้เอาด้วย หรือ ยิ่ง "ภวตัณหา" ก็ยิ่งร้ายใหญ่ เพราะเมื่อ**เข้าไปสร้าง "ภพ" ใหม่ (แดนภวังคจิต)** ก็ไป**สัมผัสกับอารมณ์สงบบ้าง อารมณ์ที่ได้ท่องเที่ยวอิสระบ้าง ได้พบสิ่งใหม่สิ่งแปลกอันมีมากมายพิสดารอีกหลายอย่างบ้าง ละเอียดสุขุมยิ่งด้วย** คนผู้ยังไม่หมดกิเลส จะห้ามใจไม่ให้ติดไม่ให้ชอบ ไม่ให้หลง นั้น เป็นไปได้ยาก มันเป็น**การสร้าง**

193

กิเลสยั่วกิเลสซ้อน เพราะเพียง "ธรรมารมณ์หยาบ ๆ" แค่บน "กามภพ" นี้ ยังหลง ยังติด ยังชอบได้ขนาดนี้ ดังนั้น ยิ่งไปฝึกไปเพียรสร้าง "ภพ" ใหม่ ที่ยิ่งละเอียดสุขุมยิ่งกว่า พิสดารยิ่งกว่า จึงจะได้แต่กิเลส–ตัณหา–อุปาทานใหม่ ๆ เพิ่มเป็น "ภวตัณหา" ทั้งเป็น "กิเลส" ทั้งเป็น "อุปกิเลส" ให้แก่ตนหนักขึ้น เนื่องจากยิ่งเสพย์ "จิตสงบ" นี่แหละ ยิ่งสุข ยิ่งอร่อยกว่าเสพย์กามเสียอีก (นัตถิ สันติ ปรัง สุขัง) เมื่อผู้เรียนรู้นั้น **ยังไม่รู้กิเลส ยังไม่เข้าใจการ "ละ" การ "เลิก" การ "เว้นออก" อะไรมาให้ได้ประสพผลกัน** ตั้งแต่ อารมณ์หยาบ ๆ เรื่องนอก ๆ ง่าย ๆ กันก่อน แล้วยังจะไปปั้นไปปรุงของใหม่เสพย์อีก ก็ไปติดของใหม่ อันเป็นของภายใน หาเสพย์ได้ง่าย ๆ เสียอีกนี่เข้าเท่านั้น จะมีอะไรเป็นหลักประกัน อย่างดีก็จะแค่มาหลง "กิเลสใหม่" อันคือ "ภวตัณหา" ที่กำลังกล่าวถึงนี้ ก็เลย**วางมือ เพลามือ**จาก "กามตัณหา" ไปบ้าง (**มิใช่ "วางใจ" นะ !**) ก็เท่านั้น ส่วนพระอรหันต์แท้จริงแล้วท่านไม่ติด "นิโรธสมาบัติ" ไม่ว่าแบบ "อภิสัญญานิโรธ" หรือ แม้แต่ "นิโรธอริยสัจ" เอาด้วย ท่านจะไม่ไปหลงงุ่มง่ามๆ เข้าๆ ออก ๆ เพื่อเสพย์ "นิโรธสมาบัติ" หรอก ท่านวางสิ้นเป็น "อนัตตาธรรม" ท่านปล่อยให้เป็นไปตาม "สัจธรรม" ไม่ต้องไปประดิษฐ์ประดอยเอา "นิโรธ" มาคอยเสพย์อยู่ เพราะนั่นยังคือ "**อัตตกิลมถานุโยค**" **คือ ความยังไม่หมดสิ้น "อัตตา" จริง ๆ** ซึ่งแปลความก็ได้ว่า **อุตส่าห์เหน็ดเหนื่อยลำบากลำบนแทบตาย** (กิลมถ แปลว่า เหน็ดเหนื่อย, ลำบากลำบน) **แต่แล้วก็ยังไม่ดับ "อัตตา" ยังมีตัวมีตนเหลือ** (ไม่เป็นรูปจิตก็อรูปจิต) **อยู่นั่นเอง**

สำหรับพระอรหันต์นั้น "เหตุแห่งทุกข์" มันมาสัมผัสท่านที่ใด ท่านก็รู้เท่าทันมันที่นั้น ท่านย่อมจัก**ดับ (นิโรธ) มัน**ที่นั้น และท่านก็**ดับได้เด็ดขาด**ทุกที่ด้วย นั่นต่างหากเรียกว่า "**นิโรธอริยสัจ**" ท่านไม่มีการเสพย์ทั้งไม่หลงว่าเป็น "สุข" ด้วย **ผู้จะติด "สุข" ใน "นิโรธสมาบัติ" เอามาก ๆ คือ ผู้ยังไม่มี "ปัญญา" แต่หลับตาทำ "นิโรธสมาบัติ" ได้ เรียกว่า ยังไม่ใช่ "อริยะ" นั่นเอง จึงติด จึงหลงอารมณ์ "สมถะ" (ความสงบ)** ที่เรียกกันว่า "ปัสสัทธิ" (ความสงบ) บ้าง ซึ่งก็เป็น "อุปกิเลส" เรียกว่า "อากิญจัญญายตนะ" (ตามที่เขาหมายเอา ว่า

194

ความดับสนิท หรือ ความไม่มีอะไรเลย)บ้าง หรือ เรียกกันตรงๆว่า กิเลสของ "รูปฌาน–อรูปฌาน" อะไรกันนั่นแหละ ก็ยังเป็นกิเลสที่พระพุทธองค์เคยทรงศึกษาผ่านมาแล้วทั้งนั้น ซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่า ยังไม่ใช่ "ทาง"(มรรค) และการไปได้ "สมาบัติ" แบบที่กล่าวนั้นๆ มันก็จะ "ปีติ" ที่เราหลงยินดีว่า เราทำสิ่งนี้ได้ อันก็ยังเป็น "อุปกิเลส" อีกแหละ **"กิเลส" มันละเอียดสุขุมทับถมเข้าไป** ดังนี้ **ถ้าไม่เข้าใจเลยว่า มันเป็น "กิเลส" ก็จะติดมันหนักแน่นเอาทีเดียว** เพราะสุขอันใดจะเท่าความสงบเป็นไม่มี มันอร่อย มันสบายสุดแสนเหลือล้น (ตัว "สุข" แท้ๆ นั้นก็เป็นอุปกิเลส และยังเป็น "โลกธรรม" ชัดๆ อยู่ด้วย ไม่ใช่ "โลกุตตรธรรม" เลย) มัน "สุข" จริง แต่มัน "ไม่รู้" อะไรเลย ! มันมีแต่เสพย์ มันมีแต่ติด มันจึงเป็นของเสพย์ติดที่ร้ายกาจ **มันได้ "ทำลาย" คนผู้เป็นนักปฏิบัติธรรม มาตลอดกัปป์ ตลอดกาล เอาจริงๆ**

แม้ในสมัยพุทธกาลก็เช่นเดียวกัน พากันหลงและ **ติดสุขในสมาบัติ** เช่นนี้นี่แหละ ศาสดาอาจารย์ฤาษีต่างๆ สอนให้ไปหลงจบอยู่จุดนี้กันมากล้น **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุบัติมา เพื่อช่วยผู้หลงเหล่านี้โดยแท้ และปัจจุบันนี้ก็กำลัง "วนกลับ" เข้าไปหลงติดกิเลสตัวร้ายกาจ ที่ละเอียดสุขุมยิ่งอย่างเดิมนั้นกันอีก** ซึ่งถูกล่ะ มันจะต้องเป็นไปอย่างนั้นตามกาลแน่ๆ ห้ามไม่ได้ กล่าวคือ พุทธศาสนิกชนนั่นเอง จะต้อง "หลงผิด" เข้าใจเพี้ยนไปเรื่อยๆ หรือศาสนาพุทธจะต้องเสื่อมลงๆ เวียนกลับไปยึดอย่างเก่ากันอีก นั่นแหละ ถ้าศาสนาพุทธเที่ยง ไม่มีกาละที่จะสิ้นความเป็น "ศาสนา" ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ใหม่อุบัติขึ้นมาตั้ง "ศาสนา" กันใหม่ และกฎแห่ง "อนิจจัง" ก็ต้องผิดไปด้วย

ดังนั้น จึงขอเตือนอย่างซ้ำแซะยิ่งอีก **สำหรับผู้ใฝ่นิพพานธรรมโดยแท้จริง** นั้นขอให้สังวรให้มากๆ เถิด **"นิโรธอริยสัจ" แท้ๆ** ที่พระอนาคามีท่านมี "ผลจิต" บ้างแล้วนั้น เช่น "กามจิต" ต่างๆ ที่ท่าน **"ดับ"(นิโรธ) ได้เด็ดขาด (สมุจเฉท) มาแล้ว** เป็นต้น

195

ท่านก็มี **"นิโรธ" ถาวร**ของท่าน*(ตลอดเวลา ไม่ว่าลืมตา หลับตา)* และท่านก็**ติดใจ**เหมือนกัน แต่ไม่ได้**ติดใจ** **เพื่อเสพย์** หากแต่ **ติดใจ** **ที่ได้เลิก ได้จาก ได้หลุด** เป็น "วิมุติญาณทัสสนะ" ("ปัญญา" ขั้น **อธิ**)

ท่านก็ยิ่งเร่งเร้าตน เพิ่ม**ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ (ไม่ใช่จะต้องหลับตา นะ !)** เพราะท่าน "**รู้**" ว่า ถ้าทำเช่นนี้ มันก็จะเลิก จะขาด จะพยายามหาทางเพ่งพิจารณาจับ "จิต" ของตนทุกเวลา ยืน เดิน นั่ง นอน ให้ "**รู้**" เท่าทัน เมื่อมีการสัมผัสกับอะไร มันจะมี "กิเลสตัณหาอุปาทาน" ใด ยังร่วมวงศ์ไพบูลย์อยู่กับจิตของเรา จะได้**รู้**เท่าทัน **รู้**แท้ แล้ว รีบหยุด รีบดับ รีบระงับมันลงให้ได้ทุกทีไป จึงจะได้หลุดกิเลสตัณหาอุปาทานอื่นๆ อีกไปเรื่อยๆ แล้วก็จะ "**รู้**" ตัวที่ดับได้อีก ก็เป็น "วิมุติญาณทัสสนะ" อีก ดังนี้ เรื่อยๆไป ตัว "**รู้**" ทุกตัวนั้นๆ คือ "ปัญญา" ที่เป็น "**อธิปัญญา**" ขึ้นเรื่อยๆ ทั้งสิ้น

เพราะมัน**เห็น "คุณ" เห็น "ประโยชน์"** ในการได้หลุดได้พ้นจากกิเลสตัณหา หรือ "**ได้ดับกิเลสตัณหา**" หยาบๆ ต่ำๆ ต้นๆ แล้วก็สูงขึ้นๆ มาแล้วได้เรื่อยๆ เป็น "กุศล" เป็นความดีแท้ๆ อันแสนดีจริง เห็นจริง เข้าใจจริง "รู้" จริงชัดๆแจ้งๆ อย่างนี้ต่างหาก เรียกมันว่า "ปัญญา" หรือ ญาณทัสสนะแท้ๆ มัน**ติดใจ** ที่ได้ขาดจาก "กามจิต" ไปได้ ท่านก็จะไม่พึงข้อง ไม่พึงเสพย์เข้าใกล้อีก มัน**ติดใจ** ที่ได้ "**วางจิต**" **เสมอๆ** ไม่ใช่ **ติดใจ** เพราะได้เข้าไป "ยึดติด" **แนบแน่นอยู่** หรือ ได้กลายเป็นผู้ "**ไม่รู้ ไม่เข้าใจอะไรเลย**" **อยู่** ดั่งที่อ้าง **"นิโรธสมาบัติ" แบบหนึ่ง** (แบบหลับตาทำ "อสัญญี") พากันทำอยู่นั้นไม่มัน "ติดใจ" หรือ ปีติใจแล้วหลงยึด ต่างเรื่อง คนละลักษณะ ผิดกันเป็นนักหนา

ทางหนึ่งมัน**ยึดเพื่อเสพย์ เพื่อติด** อีกทางหนึ่งมัน**ยึดเพื่อวาง เพื่อล้าง เพื่อฆ่า** ยิ่งเป็นพระอรหันต์แล้วท่านมี "นิโรธ" มีความดับได้ทั้งกามจิต–รูปจิต–อรูปจิต ที่เป็นราคะ โทสะ โมหะต่างๆ อย่างเด็ดขาด ท่านก็ยิ่งจะซับซาบใจที่เห็นคุณ ในการขาด ในการห่าง ในการเว้น ในการจากราคะ–ตัณหา–อุปาทานต่างๆ ออกมาไกลได้ **ท่านก็ติดใจ ชอบใจ (ถ้าจะเอาภาษามาเรียกมาพูด)** ที่จะเว้น จะห่าง จะไม่เกี่ยว ไม่พยายามใกล้ราคะ–ตัณหานั้นๆ เสมอๆ

196

มันส่งผลดีอย่างนี้ มัน**ไม่เหมือน** ไปหลงติดใจ "นั่งหลับตา" เข้าไปดับจิต (เรียกว่า "นิโรธ" เหมือนกัน) แล้วก็ไปได้ "ถีนะมิทธะ" คือ ความหลับ ความหรี่ลงๆ ความสะลึมสะลือ ความเป็นภวังค์(อันกือร่อย) ไปเพิ่มปริมาณให้ความเปล่าดาย ความไม่กำหนด ความ "ไม่รู้" ยิ่งๆขึ้น ซึ่งคือ สภาพ "อสัญญี" ที่สนิทที่เก่งขึ้นสูงขึ้น ท่าเดียว

ต้องพยายามทำความเข้าใจให้ดี โดยเฉพาะ ผู้เป็นครูเป็นอาจารย์ เมื่อจะขยายคำสอนธรรมะ ถ้าหากยืนยันว่า **เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าองค์สมณะโคดม** ไม่เช่นนั้นจะพากัน "หลงทาง" ต้องทำ "สัมมาทิฏฐิ" ก่อน ต้องทำความเห็นให้ตรง **มิฉะนั้นจะพากันตู่คำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นบาป เป็นภัย เป็นกรรมอันร้ายกาจนัก** แต่ถ้าจะอ้างว่า เป็นคำสอนของผู้อื่น ก็ไม่เป็นไร เพราะคำสอนของศาสดานั้นมากมายเยอะแยะ แม้ของอาจารย์รุ่นหลังๆนี้ก็มีเพิ่มพูนอยู่มากเหลือคณา **และเดี๋ยวนี้ก็นำมาสอนนำมาปนเปกันแล้ว ล้วนตู่ว่า เป็นของพระพุทธองค์สมณะโคดมทั้งสิ้นทั้งนั้น** จึงต้องตรองกันให้มาก

พระพุทธองค์บรมศาสดาของเราทรงสอนว่า "**สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ**" คือ มันกินความหมด พระองค์ตรัสว่า "**ธรรมทุกชนิด ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น หรือ ไม่ควรไปสิงสู่ไปยึดเสพย์แช่อิ่มอยู่**" ดังนั้น "ธรรมารมณ์" ก็เป็น "ธรรม" ที่ไม่ควรไปสิงสู่ ไปยึดเสพย์แช่อิ่มอยู่ แม้จะเป็น "ธรรมารมณ์" ขั้นเป็น "พรหมชั้นอสัญญีสัตว์" ก็ตาม ดังที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น

สรุปความ จงเรียนรู้ "จิต" เรียนรู้ "ความเสพย์" ของตนเองให้ดีที่สุด

ข้อควรทำ ตั้งใจใหม่ ทำใจให้เป็นกลาง แล้วอ่านคำอธิบายตอนนี้ดีๆ ช้าๆ ลืมความรู้เก่าๆ ภาษาเก่าๆ บางตัวที่ยึดมั่นตายตัวเสียก่อน ลองทำดู จะได้ความสว่างเพิ่มขึ้น

197

ทีนี้เราวกกลับเข้าไปหาสภาวะของ "จิต" **ผู้เข้า "นิโรธหลับตา" จนไปตกอยู่ในสภาพ "อสัญญีสัตว์" แล้ว**กันดูอีก เมื่อสิ้นพลังยึด หมดอำนาจในการกดข่ม หรือ ปล่อย "พลังงานศักย์" ลงเมื่อใด "จิต" ก็จะเริ่มไหว เริ่มย้อน "ตัดภพ" (ภวังคุปัจเฉทะ) กลับออกมาสู่ "ภพ" ใหม่ เป็น "ภวังคจลนะ" กันเมื่อนั้น ถ้าใครไม่ติดยึด "ภาษา" (คือ ไม่เป็นผู้มีอัตตวาทุปาทาน) ก็จะเห็นได้รู้ได้ชัดว่า **มีการ "จุติ" ใหม่ มี "ปฏิสนธิวิญญาณ" ใหม่กันอีกที** ได้อย่างถูกต้องแท้

"วิญญาณ" ใหม่นี้เป็นการปฏิสนธิใน**แบบ "โอปปาติกะโยนิ"** กันจริงๆ คือ **มี "การตาย" (ดับสนิท=นิโรธ) มี "การเกิด"** (จาก **"อสัญญีภพ" มาสู่ "กามภพ" ใหม่) ซึ่งสืบต่อเปลี่ยนที่ไปมากันแต่เพียง "จิตวิญญาณ" เท่านั้น** เป็นการเลื่อน "ภพ" เปลี่ยนชาติกันแต่ทาง "จิต" ทาง "วิญญาณ" อันไม่ต้องเปลี่ยนรูป คือ รูปร่างอันเก่าอันเดิมนั่นแหละ แต่ดับตายสนิทอยู่อีกภพหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าจะว่า อยู่ใน "สุญญตาภพ" หรือ "อนัตตาภพ" ก็ว่าไม่ได้ แต่ก็อยู่ใน "ภพ" ซึ่งที่แท้ก็คือ "อสัญญีภพ" เป็น "อัตตา" อยู่แท้ๆนั่นเอง ถ้าจะเรียกกันว่า "นิโรธ" ก็นิโรธแบบนี้ๆแหละ เป็นการจากไปอยู่ "ภพ" หนึ่ง ชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็กลับมาผุดเกิดใหม่ เริ่มมี "ความรู้สึก" เข้าสู่ "ภพ" ที่ตนเองยังยึดไปยึดมา และขณะนี้ (กำลังถอยออก) ก็จะกลับมาหา หรือ มาเกิดมามี "ตัวตน" *(ที่ตัวยังไม่ยอมทิ้งไม่ยอมวางอย่างแท้จริงนั้น มีการเปลี่ยนรูป เปลี่ยนสัญญา เปลี่ยนอัตตากันชนิดละเอียดอยู่ดังนี้ รู้ได้ยากสำหรับคนธรรมดาๆที่ไม่มีญาณที่สุขุมประณีต)* มามีส่วนร่วมคลุกคลีเกี่ยวข้อง ร่วมบทบาทกับ "ภพ" นี้ หรือ ในแดนนี้ ในขอบเขตแว่นแคว้นอันนี้ คือ "กามภพ" ที่มีทวารอีก ๕ ทวารครบพร้อม รวมเป็น ๖ ทวารกับตัว "จิต" เอง ที่กำลังเข้ามา "ปฏิสนธิ" เข้ามาเชื่อมต่อ หรือ **กำลังเคลื่อนย้าย (จุติ) ออกจาก "รูป" แห่ง "อสัญญีสัตว์" มาสู่ "รูป" แห่ง "กามสัตว์"** ที่เป็น "อดีตกรรม" หรือ "อดีตขันธ์" หรือ **วิบากขันธ์** อันคือ ร่างกายที่ตนได้ทำไว้แล้ว เป็นของเก่าของตน เป็น "รูปขันธ์" อันเก่า

แต่ก็ไม่ใช่ "รูปเก่า" เพราะได้เปลี่ยนแปลงเสื่อมสลายไปบ้างแล้ว ถ้ายิ่งเข้านิโรธ ๗ วัน ยิ่งจะเห็นชัดรู้ได้ชัดว่า เปลี่ยนไปผิด "รูป" เดิมไป ถ้าหากใครยังเหลือความหลงยึดว่า เป็น "รูปขันธ์" อันเก่า ผู้นั้นก็ยังไม่แจ้งใน "อนิจจัง" ยังไม่มี

198

"ไตรลักษณญาณ" เลย เนื่องจากยังหลงยึดมั่นถือจริงว่า มีของเก่าที่คงที่ มีของเที่ยง มีของเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตลอด (คือ ไม่เกิดไม่ดับ หรือ ไม่มีเพิ่มไม่มีเสื่อม) แม้กาลเวลาจะผ่านไปแล้ว

และที่จริงตนเองก็เพิ่งจะโผล่ออกมาจาก "อสัญญีรูป" ใน "อสัญญีภพ" มาเกิดเป็น "กามรูป" ใน "กามภพ" โดยแท้

เมื่อจะมาร่วมกับ "รูปขันธ์" อันนี้ "สันตติกาล" คือ ระยะเวลาแห่งการเชื่อมต่อ ทั้ง "ปวัตติกาล" คือ ระยะเวลาแห่งการดำเนินติดต่อไป ก็ไม่ต้องเสียเวลาอยู่ในครรภ์เพื่อสั่งสมดิน–น้ำ–ไฟ–ลม ก่อรูปขันธ์ หรือ ก่อกายอันใหม่ (คือ **ไม่ใช่ "ชลาพุชะโยนิ"**) ไม่ต้องไปเกิดในลักษณะเป็นลูกๆเป็นก้อนๆอยู่ เพื่อรอเหตุรอปัจจัยใหม่มาร่วมปรุงจึงจะเกิดได้ เช่น เมล็ดพืช เช่น ไข่ของสัตว์ ไม่ (คือ **ไม่ใช่ "อัณฑชะโยนิ"**) ไม่ต้องแตกตัวก่อรูปขันธ์ใหม่โดยอาศัยน้ำเน่าน้ำคร่ำ (คือ **ไม่ใช่ "สังเสทชะโยนิ"**) **แต่มาผุดเกิดใน "รูปขันธ์" อันนี้สำเร็จรูปได้ทันที** เมื่อตนมี "วิบากของกรรม" คือ ผลที่เป็นสิ่งเก่าของตนทำไว้ ขณะนี้เราหมายถึงร่างกายอันนั้น มันเป็นของเรา ที่เราเคยหลงสร้าง เคยสะสม เคยให้อาหาร เคยก่อ เคยบำรุงมันไว้ มันก็เป็น "วิบากกรรม" ของเราเอง ร่างนั้นเป็นสิทธิ์ของเราเอง ทั้งร่างนั้นก็ยังไม่ถูก "อุปฆาตกรรม" คือ ยังไม่มีใครมาเอาไปเผาทิ้ง หรือ ทำลายเสียก่อน และเราเองก็มี "อาสันนกรรม" คือ จิตอันเป็นมโนกรรมของเราที่ได้สั่งแก่ตนไว้ในเวลาก่อนจะจุติ (เคลื่อนย้าย) เข้าไปเป็น หรือ ไปเกิดเป็น "อสัญญีสัตว์" ว่า จะกลับมาให้ได้ภายในกำหนดเท่านั้นเท่านี้อย่างมั่นเหมาะแรงกล้าด้วย (ซึ่งบางทียังอุตส่าห์อยู่ไม่ได้นานตามที่ตนกำหนดเอาด้วยซ้ำไป เพราะอำนาจแห่งการกดข่ม อันมาจาก "กรรม" กับ "จิต" ของตน ยังมีไม่พอ) และไม่ได้คิดจะตายจาก หรือ ไปแล้วไปเลยสักหน่อย แม้บางทีบางคนคิดจะตายจากเอาด้วยซ้ำก็มี แต่อำนาจแห่ง "ชนกกรรม" ของตนยังไม่มี "วิบาก" ยังไม่เป็น "ปัจจัย" เพียงพอ ยังเปลี่ยนจาก "กายหยาบ" นี้ไปเด็ดขาดยังไม่ได้ เพราะ "สมุฏฐาน" ทั้งกรรม–จิต–อุตุ–อาหารยังไม่ขาดส่วน หรือ ครบส่วนแห่งการเปลี่ยน "รูป" นั้นๆ อีกอนึ่งก็เป็น "ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม" คือ เป็นโอกาสที่จะเล่นลิเกละครกันให้สำเร็จเสร็จพลันเป็นเรื่องเป็นราว

199

กันได้ในชาติเดียวกันนี้ หรือคือ กรรมที่จะสนองผลใน "ชาติ" นี้ที่ได้ "ขันธ์ ๕" อันนี้มาแต่เริ่มเราเกิดออกมาจากท้องแม่ นั่นแหละอีกด้วย อีกเยอะแยะ หลากหลาย "เหตุ" ขี้เกียจจะจาระไน ซึ่งล้วนเป็นเรื่อง เป็น "กรรม" อันครบพร้อมอยู่ เป็นไปได้ มันก็เป็นไปตามจริง

อนึ่ง คนก็มี "วิบากจิต" ต่างๆ อยู่ครบครัน ที่เป็นตัวการแห่งการเกิด เช่น "อกุศลจิต" นานา หรือ แม้ "กุศลจิต" ใดๆก็ดี **ที่ยังเป็น "อาสวะ"** ล้วนยังยึดภพสู่ชาติกันอยู่ทั้งนั้น ซึ่งต่างก็เป็น "ปากฐาน" คือ ยังมี "วิบากจิต" กองสุมตั้งเต็มอยู่ในตน หรือ เป็นที่ตั้งที่กองที่เก็บของ "ผลจิต" ต่างๆ อันล้วนยังคือ "โลกียผล" แม้อกุศลจิต–กุศลจิต ก็ตาม ครบทั้งที่มาจากอกุศลกรรม–กามาวจรกุศลกรรม–รูปาวจรกุศลกรรม–อรูปาวจรกุศลกรรม มันล้วนคือ บทบาทแห่งการ "เกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป" ที่ยึดเอาการเกิดการดับของ "จิต" (นามธรรม) แท้ๆ เป็น**ตัวดับ–ตัวเกิด**ชัดๆ ทาง "รูปธรรม" อันที่จริงคือ "อรูปธรรม" นั้น ซึ่งก็มีการเกิด–ดับ แต่ก็รู้ได้ยากเห็นชัดได้ยาก ถ้าผู้นั้นไม่รู้ "ไตรลักษณ์" ของธาตุต่างๆ ได้อย่างแท้จริง ถึงกระนั้นก็ยังพิสูจน์ได้ ยังเห็นแจ้งได้ง่ายกว่า "นามธรรม"

นี่แหละคือ "โอปปาติกะสัตว์" จงเรียนรู้มันให้ดีๆ **มันอยู่ในตัวเรา ซึ่งคือ "จิต" ของเรานี้เอง** แล้วเราจะได้ประโยชน์ธรรม อันสูงแท้ ตรงทางนิพพานด้วย **อย่าไปมัวหลงงมงาย "โอปปาติกะสัตว์" ที่เป็น "รูป" (นิมิต) เป็นตัวนิยาย เป็นผี–เทวดา–พรหม–วิญญาณ เหมือนลิเกละครในหนังในโทรทัศน์ แล้วก็นั่งหลับตาเข้าไปคบหากันอยู่นัก หรือ จะล่องลอยอยู่นอกตนนอกตัวของเรา** ก็ตามที ถ้าใครขึ้นไปมัวเมาอยู่เช่นนั้น มันยัง ได้ชื่อว่ายังไปหลงใหลหมกมุ่นอยู่กับ "กามคุณ" กล่าวคือ ยังหลงใคร่ หลงปรารถนา หลงหาประโยชน์อยู่กับสิ่งที่เรียกว่า **"รูป"** ทว่าเป็น **"รูป" ขั้นสุขุมลึกซึ้งขึ้นไปอีก คือขั้น "รูปทิพย์" หรือ "อรูป"** แต่คนผู้เสพก็ยังใช้ทวาร ๕ ของตน**เสพย์ "รูป"** นี้อยู่นั่นเอง อาจจะเสพย์ด้วยวิธีฟังจากคำบอกเล่า หรือ อาจจะเสพย์ด้วยให้เขาเขียนเป็นรูปให้ดู เป็นต้น เพราะตนยังสัมผัสทางใจเอาเองยังไม่ได้

200

จึงเรียกว่า "กาม" หรือ พูดได้อีกอย่างว่า **"กามเสพย์เทวดา"** ไม่งั้นก็ **"กามเสพย์พรหม"** *ผู้ก็อ "สภาวะรูปจิต–อรูปจิต" ด้วยตนเองได้ สัมผัสสำเร็จในทางใจเองได้(เป็น "มโนมยอัตตา") จึงจะเรียกว่า พรหมเสพย์ธรรมารมณ์ หรือ เทวดาเสพย์พรหม*

และอีกอย่าง คือ แม้แต่ว่า ถึงเราจะเห็น "รูป" (นิมิต) นั้น ๆ สัมผัส "รูปทิพย์" นั้น ๆ ได้เองในทวาร "จิต" ของเราเองจริง ๆ นั้น ก็ตาม ก็*อย่าไปหลงรื่นรมย์ชมชื่นยินดีอยู่เป็นอันขาด* ถ้าขืนหลงเมื่อใดเมื่อนั้นเราได้ชื่อว่า "พรหม" หรือ "เทวดา" ซึ่งก็ยังเป็นทั้งพรหม หรือ เทวดาที่จะต้องกลับมาเกิดใน "กามภพ" อีก **เพราะยังมี "อนุสัย" เป็นกาม** เรียกว่า **"พรหมเสพย์กาม"** หรือไม่ก็ **"เทวดาเสพย์กาม"** นั่นเอง

จงพยายามรู้จัก**เทวดา** รู้จัก**พระพรหม**ในตัวเราเองนี้จริง ๆ ให้ได้เถิด ผู้ใฝ่ธรรมแท้ๆทั้งหลายเอ๋ย ! ซึ่งมันมีทั้ง**พรหมที่หมดเชื้อกาม** แต่ยังมี "ภพ" เป็น "รูป" อันก็ยังมีละเอียดหลากหลายระดับอีกนักหนา และมีทั้ง**พรหมที่ยังหลงเลอะเกี่ยวพันกับกามอยู่** จะเรียกมันว่า เป็น "กามคุณ" ก็เมื่อหลงรูปนิมิตนั้นว่า สวย–อร่อย–หอม–ไพเราะ–เสียดสีซาบซ่าใจ จึงคือ จิตของเราเป็น "กามารมณ์" นี่เป็น "กาม" ชั้นละเอียดชนิด "ธรรมในธรรม" ชั้นยังมี "รูป" หรือ ชั้น "กายในธรรมารมณ์" กันทีเดียว เป็น "กาม" ที่ยังเหลืออยู่ กับ "พรหม" เป็น "กาม" ชั้นไม่ต้องอาศัย ทวาร ๕ แต่ก็เสพย์รสสุขในลักษณะ รูปารมณ์–รสารมณ์–คันธารมณ์ สัทธารมณ์–โผฏฐัพพารมณ์ (ที่รู้ได้ตรง ๆ ชัด ๆ ก็คือ ผู้เสพย์สุข หรือ มีรสมีชาติกับภพ แห่งความฝันของตนนั่นแท้ ๆ เลย)

จึงเป็น**พรหม** เพราะยังไม่อาจหยั่งรู้ได้แท้ ๆ แม้จะ**หลงเสพย์ความเป็น "จิต" ของตน** เรียกว่า **แม้มีแต่ "จิต" ก็ยังอุตส่าห์จะถูกอำนาจ หรือ เชื้อ "กาม" เล่นงานสร้างรส สร้างชาติได้อยู่** ดังนี้

และอนึ่งมันเป็น "ภวคุณ" แห่งจิตวิญญาณโดยแท้โดยชัด ถ้าหลงเสพย์รสรื่นรมย์ชมชื่นยินดีเหมือนตนเป็นสิ่งนั้น เป็นอันนั้น ก็คือ "จิต" ของเรา เป็น "ธรรมารมณ์" หรือ เป็น "พรหม" เป็นตัวตนผู้จมอยู่กับโลกแห่งจิตในจิต(ภพ)

201

ที่ตนกำลังรับรู้อยู่ ตนจึงเสียเวลา ไม่ได้ "ปัญญา" เพราะหลง เพราะมัวเมา เพราะอิ่มเอม เพราะเอร็ดอร่อย ไม่รู้เท่าทัน "สมมุติ" หรือ "ความเกิด" หรือ ความเป็น "สัตว์" อันนั้นอยู่นั่นเอง เพราะไปจมอยู่ในโลก(ภพ) ไปเป็น "ตัวแสดง" ของโลก(ภพ) ไม่ดึงตนออกจากโลก(ภพ) ไม่ทำความอิสระให้แก่ตน **จนพ้นอำนาจรสชาติต่างๆ** *ที่สัตว์โลกหลงใหลยึดติดให้ได้จนอยู่เหนือโลก(ภพ) จนมองเห็นโลก(ภพ)แห่งสัตว์ทั้งหลายผู้หลงใหลนั้นให้ได้* อย่างอยู่เหนือ

ดังนั้น "**พลังงานศักย์**" หรือ "**อดีตภวังค์**" ภพที่ไม่เห็นไตรลักษณ์มันได้ง่ายๆ เนื่องจากตัวเองเป็นตัวไปจมอยู่ในไตรลักษณ์นั้นเสียเอง เช่น คนที่อยู่ในโลกย่อมไม่เห็นโลกหมุน หรือ ไม่รู้สึกตัวว่ามีการหมุน เพราะตนเองนั่นแหละหมุนไปกับโลก แล้วตนก็เข้าใจ หรือ รู้สึกว่าตนเองอยู่นิ่งๆ แต่แท้จริงมันเป็น "พลังงานจลน์" ในภพแห่ง "จิต" อยู่ทีเดียว หรือ ยังมีบทเสพย์บทปรุงอยู่ในแดนของ "โอปปาติกะสัตว์" จริงๆ แต่คนผู้ยังไม่มี "ตาทิพย์แท้" (ญาณ หรือ โลกุตตร-ปัญญา) เห็นไม่ได้ รู้ไม่ถึง ไม่สามารถปะติดปะต่อสภาวะถูก มันต้องรู้ด้วย "อธิปัญญา" อย่างละเอียดสุขุมแท้ๆ (ญาณ หรือ โลกุตตรปัญญา) ที่เรียกกันว่า ต้องใช้ "อำนาจฌาน" คือ ผู้ที่สามารถรู้ได้จะต้อง

(๑) มีจิตสดใส (ไม่มี "ถีนะมิทธะ")

(๒) จิตไร้อารมณ์เสพย์กาม

(๓) สิ้นความพยาบาท

(๔) ขาดอารมณ์กวนอกกวนใจแม้นิดน้อย (ไม่มี "อุทธัจจะกุกกุจจะ")

(๕) ปล่อยจิตให้เป็นกลาง วางจิตให้พ้นความเห็นเก่าๆ ให้เกลี้ยง ต้องตามพิจารณาเรื่องที่ "จิต" ขณะนั้นของตนกำลังเป็น กำลังมีอาการ, มีอารมณ์ เสมอๆ แล้วพยายามตามจับอารมณ์จับอาการผี หรือ เทวดา หรือ พรหม ตามที่เราได้เรียนรู้มาให้ได้ และใช้เหตุผลร้อยเรียงสอบทานวิจัยไปตลอดจริงๆ จนพบจนรู้ได้อย่างไม่มี "วิจิกิจฉา" ดังนี้ จึงจะมีกำลังแห่ง "จิต" (หรือ เรียกว่า อำนาจฌาน) เข้าไปหยั่งรู้ได้ นักวิทยาศาสตร์ก็ค้นหา "พลังงานจลน์" ส่วนนี้ในคน

202

หรือ แท้ๆใน "จิต" ของคนยังไม่เจอ เพราะเป็นพลังงานที่ละเอียดสนิทสุขุมลึกซึ้งมาก จนต้องเรียกกันพลางๆก่อนว่า "อเหตุกจิต" ในภาษาพระอภิธรรม เพราะมัน*ดูเหมือนไม่มีเหตุเกิด*เอาจริงๆ มันไม่รู้หัวนอนปลายตีนของพลังงานชั้นละเอียดนั้นๆ แล้ว รู้แต่ว่า **มันมี** ก็ตั้งชื่อใส่ไว้ให้มันก่อน ตามที่พอเดาได้ใกล้เคียงที่สุด ผู้ที่รู้แจ้งเห็นจริงก็รู้ว่า มันก็ยังมีเหตุ มีที่มา ไม่ใช่ไม่มีเหตุ ไม่มีที่มา และลึกลงไปยิ่งกว่านั้น ก็แถมเรียกว่า เป็น "โสภณจิต" เสียเลย ("อเหตุกจิต" นั้น ยังเป็น "อโสภณจิต" คือ จิตที่ยังไม่ดีไม่งามอยู่) เพราะ "จิต" ตัวนี้ดูเหมือนกับมันไม่ทำทุกข์ทำภัยอะไรให้แก่เราเลย มันมีแต่ความดี มันช่วยเราสร้างเราก่อต่างหาก ก็เลยไม่รู้ว่าแม้อย่างนี้ก็ยังคือ ความไม่จบ หลงแต่ว่า มันเป็นจิตที่งามที่ดี รักษามันไว้เถิด อย่าทำลายมัน ให้มันเกิด ๆ ๆ ๆ ร่ำไปเทอญ แล้วผู้มีเชื้อแห่ง "ความเกิด" ผู้นี้ จะสิ้นภพจบชาติถึงจุด "ไม่เกิด" อีก ได้อย่างไรกัน ? นอกจากจะหลงติดอยู่แต่ใน "โสภณจิต" นี้ เป็นที่สุด ซึ่งก็ดีเยี่ยมแล้วล่ะ ! แต่มันก็ยังเป็น "พรหม" ขั้นสูงสุดอยู่ ยังไม่หลุดพ้นจนถึง "สุญญตา" แท้ๆได้

"การเกิด" ของจิตวิญญาณ (โอปปาติกะสัตว์) ละเอียดขนาดนี้ เราก็จะต้องรู้เท่าทันด้วย ทั้งไม่ "หลง" มันจริง ๆ เป็นที่สุดแห่งที่สุด

นี่ก็คือ "พหุสัจจะ"

และ "จิต" ตัวที่มันละเอียดสุด ที่รู้มันได้ยากเป็นที่สุดแห่งที่สุด ก็คือ "มหากิริยาจิตดวงที่ ๘" (ยิ่งมันมีสภาพหมุนรอบเชิงซ้อนเป็น "อรูปจิต" หรือ ขั้น "อนุสัย" เข้าไปโน่น ก็ยิ่งสุดแสนยาก) ที่เป็นจิต *ซึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมด้วยความวางเฉย ไม่มีปัญญาประกอบด้วยเลย แถมเกิดขึ้นเพราะมีเชื้อชักจูง มีเหตุดุนๆๆๆดันๆอยู่เสียด้วย (อุเบกขาสหคตัง ญาณวิปยุตตัง สสังขาริกัง)* "จิต" ตัวนี้แหละ เป็นยอดลึกลับ ผู้ไม่มีปัญญา(ญาณทัสสนะ)จริง ๆ ขั้นสุด จะจับตัวมันไม่ได้จริง ๆ ก็เป็นเรื่องจริงอยู่ สำหรับผู้ยังไม่มีปัญญารู้รอบ แต่มันจะต้องเป็น "จิต" ซึ่งมีที่มา มีสิ่งชักจูง หรือ มี "เหตุ" มีมูลชักจูงให้เกิดอยู่แน่ ๆ (สสังขาริกัง) เพราะสิ่งที่ยัง "เกิดๆ" อยู่ จะไม่มี "เหตุ" ไม่มีสิ่งเป็นเชื้อชักจูงนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้ ! พระพุทธองค์ไม่เคยสอนเช่นนั้นเลย

203

พระอรหันต์ต้องรู้ "เหตุแห่งจิต" ของตน ที่ยังมี "ความเกิด" ทุกตัว ซึ่งเรียกว่า "**สมุทัยอริยสัจ**" และรู้จักวิธี (มรรค) พร้อมกับจะดับ (นิโรธ) มันลงเมื่อใด ตามที่ต้องการได้เด็ดขาด (สมุจเฉท) ด้วยจริง ๆ จึงอย่าพึงกล่าวกันว่า "*จิตพระอรหันต์เกิดโดยไม่มีเหตุ*" *นั้น ยังมีอยู่เป็นอันขาด* "อสังขาริก" ก็ดี "อเหตุกะ" ก็ดี ล้วนเป็น "บัญญัติ" ที่สมมุติเรียกสภาวะ**สำหรับ "ผู้ยังรู้ไม่ได้" เท่านั้น** เมื่อรู้แจ้งจบแล้ว สิ่งใดจะเกิดโดยไม่มีเหตุ ไม่มีเชื้อของผู้ปรุง หรือ ผู้ร่วมปรุง (อสังขาริก) นั้นไม่ได้ ! และสิ่งใดเกิดโดยไม่มีเหตุ (อเหตุกะ) ก็ไม่มีด้วย **ทุกสิ่งทุกอย่างบังเกิดอยู่ตราบใด** เช่น "จิต" ทุกดวงที่เรียกมันว่า "จิต" หรือ แม้แต่ "เจตสิก" มันคือ สิ่งที่ "เกิด" อยู่ทุกดวง **สิ่งนั้นก็ต้องมีเหตุมาก่อนเสมอ ๆ** *(มโน ปุพพังคมา ธัมมา ฯ)* อย่างน้อยที่สุด ก็คือ "มหาวิบากจิต" ต้องเป็นที่มาของ "จิต" ทั้งหลาย ที่เป็นจิตของพระอรหันต์ผู้ยังไม่ดับขันธ์ (หรือคือ ยังมีชีวิตทั้งชีวิตนั่นแหละเป็นเหตุเป็นปัจจัยอยู่) และอย่างโตสุดหยาบสุด ก็คือ "มหากุศลจิต" ต้องเป็นเชื้อเป็นเหตุ คือมี "ความหวังดี" นั่นแหละ เป็น "สสังขาริก" (เป็นเหตุเป็นเชื้อกระตุ้น)ทุกตัวไป แต่**เป็น "เชื้อ" ที่รู้แจ้ง (ญาณทัสสนะ) ทั้งรู้แล้วก็ใช้เสร็จวางเสร็จไปในตัว (อุเบกขาสหคตัง)** พระอรหันต์จึงใช้ "จิต" ดวงที่เรียกว่า "*โสมนัสสหคตัง ญาณสัมปยุตตัง อสังขาริกัง*" อันเป็น "โสภณจิต" เป็นคุณงามความดี เป็นความหวังดีของโลก นำเกิด เป็นเหตุแห่งการเกิดอยู่เสมอ ๆ โดย "รู้เหตุ" โดยรู้แจ้งถ้วนทั่วอยู่ตลอดเวลาจริง ๆ แล้วจึงไปจบเอาที่ "*อุเบกขาสหคตัง ญาณวิปยุตตัง สสังขาริกัง*" **ซึ่งแม้จะปล่อย "รู้" (ญาณ) ทิ้งลงแล้ว (วิปยุตตัง) มันก็ยัง "รู้" อยู่นั่นเอง** ว่า ยังไม่ดับเป็นที่สุด ยังมีชีวิตเป็นปัจจัย มันก็ยังต้องมีเชื้อกระตุ้นต่อไป หรือ มีเหตุเป็นปัจจัยสืบต่อไปอยู่นั่นแหละ ทุกอย่างจึงจะถูกต้อง เป็นไปตามคำสอนคำตรัสของ พระบรมศาสดา ของเรา ไม่ขัดกันเอง ตามที่ว่า "*เย ธัมมา เหตุปปภวา ฯ*" *คือ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดมาแต่เหตุ ถ้าดับเหตุเสียได้ ทุกอย่างก็ดับ*

ดังนั้น พระอรหันต์จึงไม่มี "อเหตุกะจิต" เลย ท่านมีแต่ "โสภณจิต"

204

และล้วนเป็นจิตที่เป็น "**สสังขาริกัง**" คือ "รู้" ว่า มีเหตุอยู่ มีเชื้อเค้ากระตุ้นเป็น **ต้นตออยู่ทั้งสิ้น หรือไม่ก็เป็นจิตที่มี "ญาณสัมปยุต" (คือ มีปัญญารู้แจ้งอยู่ด้วย)** ดังนี้ เสมอ อย่าดูพระอรหันต์เป็นผู้ยังโง่ ยังไม่รู้สิ้นรอบเป็นอันขาด พระอรหันต์ทุกรูปทุกนามท่านมี "จิต" ทุกดวง ทั้งรู้ทั้งแจ้งชัด และทุกดวงมี "เหตุบุญ" อันเป็นจิตดวง "มหากุศล" นี่แหละ กระตุ้นเตือน ในขณะที่ท่านมีอิริยาบถมาก มีบทบาทใหญ่ แล้วท่านก็มีจิต มีชีวิตอยู่กับสุจริตกรรม อันเป็นกุศลกรรมทั้งสิ้นนั้น ช่วงที่กำลังมีบทบาทของ "กรรม" หรือ "การงาน" เต็มที่นี้ ก็คือ "มหาวิบากจิต" ชัดๆ อีกคือ ผลจิตทุกดวงของพระอรหันต์ หรือคือ "ผล" (วิบาก) ที่พระอรหันต์ปรุงสร้างออกมา ซึ่งล้วนเป็น "บุญ" หว่าท่านทำแล้วท่านไม่ยึดบุญ ไม่หลง "บุญ" เหมือนปุถุชน ท่านวางเสร็จในตัว จิตนี้จึงเป็น "มหากิริยาจิต" สำหรับการอยู่ "อุเบกขา" ของท่านๆ ก็มี "มหาวิบากจิต" ของท่านเป็น "เหตุ" ให้ขันธ์ตั้งอยู่ และแล้วก็วางเสร็จเป็น "มหากิริยาจิต" ต่อไปอีกเช่นกัน ท่านจึงอยู่อย่างงาม หรืออยู่อย่างเรียกว่า "บุญ" เป็นปกติอย่างนี้เอง และท่านจะไม่พยายามหลอกล่อวางหลุมพรางให้คนทั้งหลาย "หลงบุญหลงกุศล" ติดตังใน "บุญ" ใน "กุศล" ด้วย

ดังนั้น ศิษย์ตถาคตทั้งหลายเอ๋ย ! จงได้พยายามทำความเข้าใจแนวทางจุดหมายปลายทาง ของศาสนาแห่งพระตถาคตบรมครูกันให้ดีๆเถิด **อย่าสอนกันให้หลงบุญกัน จนเมาบุญนักเลย แต่ต้องสอนให้รู้จักบุญ – บาปให้ชัด และให้รู้จักสิ่งที่ควร "ทำ" เพราะ "บุญ" หรือ "กุศล" ขั้น "มหากุศล" ใดก็ไม่ใช่สิ่งที่น่าหลง น่าติด (แต่น่า "ทำ" อย่างยิ่งที่สุด)** และจะต้องไม่หลง ไม่ติด ไม่เมา ในที่สุดให้ได้ด้วย ดั่งพระอรหันต์ท่านทำ "กุศล" ทำแต่สิ่งที่เป็น "บุญ" แต่จิตท่านก็วางขาด ปล่อยสิ้น เป็น "อุเบกขา" เป็น "อเนญชาภิสังขาร" เสมอ ๆ **นี่แหละคือ ทำบุญก็ด้วย "จิตว่าง" วางเฉย** *(นี้คือ "นิโรธสมาบัติ" แท้ ๆ)* ไม่ทำแบบยังสะสม "โลภมูลจิต" ถมอาสวะของตนเข้าไปอีก ให้เหลือเป็นเชื้อ เป็นภพ เป็นชาติฝังใจใฝ่ติดอยู่เป็นอันขาด "โลกุตตรจิต" หรือ จิตที่เราทำให้เป็น "ผลจิต" ทุกดวง จะต้องทำให้เป็น "จิตว่างวางเฉย" เป็น**จิตปราศจากบุญปราศจากบาปให้ได้จริง ๆ** จึงจะได้ "ผลจิต" เกิดแก่ตน *(เป็นการทำ "นิโรธสมาบัติ")*

205

มัวแต่ทำบุญกันเพียงทางกาย มี "กายวิสุทธิ" ดีหรอก หว่า "จิตวิสุทธิ" ไม่มีสักที ไม่เกิดสักดวง เพราะ **ยังมีเศษโลภมูลจิต** เป็นสวรรค์บ้าง เป็นรูปปีติบ้าง รูปแห่งสุขบ้าง ฯลฯ (ยิ่ง "โลภ" ในโลกธรรม "โลภ" ในกาม หยาบๆ ต่ำๆ ก็ยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงล่ะ !) แล้วเมื่อไรจะได้ **ยกมี "นิโรธสมาบัติ" แบบลืมตากับเขาบ้าง** จงหัดทำจิตให้เป็น "อุเบกขาสหคตัง" กันให้ได้เรื่อย ๆ มาก ๆ เถิด ! ขอให้นักปฏิบัติธรรมจงคิดให้มาก ๆ ทำความเข้าใจให้ชัด ๆ ในเรื่องนี้ ! !

จิตพระอรหันต์นั้น ท่านไม่สะสม "บุญ" ไม่หอบบุญ ไม่หามบุญ ท่านทำด้วยปัญญาที่รู้ในบุญ (ญาณสัมปยุต) แล้วก็ทิ้งบุญนั้นคืนไป (นิสสรณะ) คือ **ไม่ยินดียินร้ายกับบุญนั้น ทำแล้ว ท่านก็ให้กับโลกเท่านั้น ท่านไม่ต้องการอะไรตอบแทน** ขอนักปฏิบัติธรรมจงรู้จัก "บุญ" รู้จัก "กุศล" หรือ "มหากุศล" เถิด ! แล้วก็จงทำกุศลทำบุญนั้นให้มาก ๆ ๆ ๆ แต่อย่าติดบุญ อย่าหลงกุศล อย่าหลงเสพย์เป็น "สุข" เป็น "ปีติ" อะไรอยู่ให้มันฝังใจ อย่าหวัง "เทวโลก" ผิด ๆ เป็นอันขาด คือ อย่าไปหลงสร้าง "วิมานลวง" (อัตตา, อุปาทาน) หลอกตน อย่าไปหลงเมามัวแต่ก่อ "โลภมูลจิต" จิตจึงจะไม่มีเศษเสี้ยวของ "อกุศลจิต" โดยเฉพาะมันจะเป็นจิต "โลภมูลจิตดวงที่ ๑" คือ *จิตโลภที่เกิดด้วยความหลงปลื้มอกเปรมใจ* **แต่เป็นความเห็นผิดประกอบด้วยอยู่** *แถมไม่รู้ต้นสายปลายเหตุที่ว่า มันมีอะไรชักจูงชักชวน (โสมนัสสหคตัง ทิฏฐิคตสัมปยุตตัง อสังขาริกัง)* ก็ขอบอกให้ทราบ ณ ที่นี้เลยว่า **สิ่งที่ชี้ชวนให้คนสร้าง " จิต " ดวงนี้ใส่ตน สะสมให้แก่ตน ก็คือ "มิจฉาทิฏฐิ" หรือคือ ความเห็นที่ยังไม่ถูกต้อง** *จะเป็นได้รู้ ได้ฟัง ได้รับทราบ "ความเห็น" (ทิฏฐิ) ความรู้ (วิชา) นั้นๆ มาจากใคร ก็ตาม* ถ้าลงหลอกกันให้ "หลง" (โมหะ) ลวงกันให้ยึดมั่น เช่น ยั่วกันให้หลงยึด "วิมานลวง ๆ ว่า เป็นที่อยู่อันแสนสำราญ " เป็นต้น (อภินิเวสายะ) เน้นกันให้ติด เช่น อ้างแต่ "สวรรค์–เทวโลก " ให้หลงเป็นตุเป็นตะ จนคนติด คนงมงาย เป็นต้น (สังสัคคะ) โดยไม่ไขความ โดยไม่ชี้แจงกล่าวแจ้ง

206

ให้ถูกต้องชัดๆว่า อย่าหลง อย่ายึดมั่น อย่าติด ในที่สุดแห่งที่สุดแล้วล่ะก้อ **มันก็ยังเป็น "โมหคต"** ยังมีความหลงผิดพาไปพาเกิด มีโลกนี้โลกหน้าอันไม่เข้าท่าอยู่อย่างไม่เป็น "โลกุตตรจิต" กันได้สักทีอยู่ทั้งสิ้น

เราต้องพยายามสั่งสม **"มัคคจิต" (คือ ปัญญาที่เข้าใจจุดสูงสุดของแต่ละรอบแต่ละเรื่อง แม้ยังทำไม่ได้ก็ตาม)** และ **"ผลจิต" (คือปัญญาที่รู้แจ้งว่า จิตตนปล่อยได้วางได้พ้นแล้วจริง)** อันเป็น "โลกุตตรจิต" ใส่ตนให้ได้เสมอ ๆ ๆ ๆ ถ้าใครเห็นได้ว่า **หากยังสร้าง "จิตโลภ"** แม้ใน "สวรรค์" ใน "กุศล" ยังยึดมั่นหลงหอบหลงเสพย์อยู่นั้น ก็ยังคือ ตัว "อกุศลจิต" แท้ๆ ผู้นั้นก็มี "ญาณทัสสนะ" คือ มีปัญญาเกิดขึ้นในจิตแล้วทีเดียว เป็น "มัคคจิต" แล้ว ต่อไปจงทำ "บุญ" ทำ "กุศล" ก็จงทำเถิด ทำให้มากๆแหละดี แล้วจง "วางจิต" ให้เฉยๆลงเสียให้เป็น "อุเบกขาสหคตัง" อย่าไปยึดอยู่ อย่าไปหลงเพ้อยินดีปรีดาให้มีเศษเสี้ยวของ "อกุศลจิต" อยู่ โดยเฉพาะยัง "โลภ" ในโลกหน้า (เทวโลก หรือ สวรรค์) ก็ไม่เอา เพราะพระพุทธเจ้าทรงสอนเราไว้ว่า **ผู้ใดสอนให้คนหลงติดรูป (งามๆ ใหญ่ๆ ดีๆ อร่อยๆเป็นต้น) และให้ยินดีปรารถนาในเทวโลก(สวรรค์) ผู้นั้นสอนผิด เหมือนเป็นมารผู้ลามกซึ่งทำเครื่องล่อ เครื่องดักผู้อื่น เพื่อฆ่าเพื่อกินผู้อื่นนั่นทีเดียว**

ดังจาก "นานาติตถิยสูตร" ข้อที่ ๓๑๙ – ๓๒๐ ในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค มีว่า ดังนี้ :–

"ลำดับนั้นมารผู้ลามกเข้าสิงเวฏัมพรีเทพบุตร แล้วได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ผู้ใดประกอบแล้วในความเกลียดบาปด้วยตบะ รักษาความสงบสงัดอยู่ **ติดอยู่ในรูป ปรารถนาเทวโลก***ผู้นั้นย่อม* **สั่งสอนชอบ** *เพื่อปรโลกโดยแท้ๆ ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า นี้เป็น***มารตัวร้ายกาจ** *จึงได้ทรงภาษิตคาถา***ตอบโต้มารผู้ลามก***ว่า* **รูป** *ใดๆ จะอยู่ในโลกนี้* (หมายถึง

207

"โลกธรรม" และกามทั้งหมด) หรือ โลกหน้า (แม้จะเป็นเทวโลกสวรรค์ชั้นรูป ชั้นอรูปทั้งหมด) จะอยู่ในอากาศมีรัศมีรุ่งเรือง (หมายความว่า ยังเป็นอากาศอยู่ ยังไม่จริงไม่จังเลย และแม้จะเป็นสิ่งที่งดงามอร่ามเรืองด้วยการปั้นการสร้าง หรือ การหลอกล่อสรรสร้างกันอย่างไร) ก็ตามที่ **รูปทั้งหมดเหล่านั้นอันมารสรรเสริญแล้ว** *(ก็คือมาร) วางกับดักสัตว์ไว้แล้ว เหมือนเขาเอาเหยื่อล่อเพื่อฆ่าปลาฉะนั้น"*

ใครอยากเป็นปลาให้เขาฆ่า โดยเอาสวรรค์เป็นเหยื่อล่อบ้าง เอาลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุขเป็นเหยื่อหลอกบ้าง ก็เชิญเข้าไปติดกับเทอญ ! พระพุทธองค์ไม่ทรงส่งเสริมให้งมงาย ไม่สรรเสริญให้ติดอะไรจริงๆ ไม่ให้ยึดมั่นทั้งโลกหน้าโลกนี้ จึงขอได้โปรดอย่า "ยุให้ติด" (งอมแงม) กันนักเลย ผู้ใดจะพึงสอน ก็จงสอนให้ใช้ "ปัญญา" กัน ให้มีเหตุมีผลพิสูจน์พูดกันรู้เรื่องได้เห็นแจ้งเห็นจริงกันได้บ้างเถิด

ศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้ นั้น **พิสูจน์ให้เห็นได้**เป็นระดับๆ **(เอหิปัสสิโก)** และเป็นเรื่องที่จะหมายคว้าหมายเอา "ปัญญา" นั้น โน้มเอา "ประโยชน์" นั้น เอื้อมเอา "กุศลผลบุญ" แท้ ๆ นั้น มาให้แก่ตนรู้ได้แจ้งได้ที่ในชาตินี้จริง ๆ ด้วย **(โอปนยิโก)** เมื่อตนลองทำลองประพฤติพิสูจน์ดูจริง ๆ ตามคำสอนตามหลักการที่ถูกต้องแล้ว เราจะแจ้งที่ตนรู้ได้ที่ตนว่า "บุญกุศล" แท้ ๆ มันคืออะไร ? **(ปัจจัตตัง)** ซึ่งก็คือ "โลกุตตรจิต" อันเป็นจิตพ้นโลภะ พ้นโทสะ พ้นโมหะ นั่นเอง และจะรู้ชัดที่ตนว่า เมื่อมี "โลกุตตรจิต" นั้น "บรมสุข" (ยิ่งกว่าสุขอย่างโลกีย์) จริง ๆ ไหม ? "จิต" ที่ไม่มีเศษเสี้ยวของ โลภ–โกรธ ผสมอยู่นั้น สุดแสนสุขเยี่ยมยิ่งขนาดใด ? ผู้มี "จิต" ขั้นที่เรียกว่า "อธิจิต" จะพึงรู้ได้เอง ซึ่งเรียกผู้นั้นในขณะนั้นว่า "อริยะ" หรือ "บัณฑิต" จะพึงรู้พึงแจ้ง **(เวทิตัพโพ)** เมื่อรู้แท้เห็นจริง จนเกิดการเชื่อมั่น (มีศรัทธินทรีย์) ขึ้นที่ตน ที่ในจิตของตนจริง ๆ อย่างนี้ก็เรียกว่า "ภาวนามยปัญญา" ก็จะพ้นความสงสัยจะเห็นแจ้งชัด ๆ และทำให้ตนกลายเป็นคนอีกชนิดหนึ่งที่พระพุทธองค์ ทรงเรียกว่า "วิญญูชน" เป็นคนฉลาดแท้ ๆ จริง ๆ **(วิญญู หิ)** มิใช่ฉลาดเพียงผิวเผินเพียงยกย่องกันตามสังคม หรือ ตามสมมุติกันอยู่ในโลก แต่พระพุทธองค์ และ พระอรหันต์ พระอริยะทั้งหลายยกย่องด้วย

208

สอนให้ทำ "ทาน" ก็จงสอนเถิด ดีล้นล้ำ ! ศาสนาใดๆ ก็ล้วนสอน "ทาน" พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงสอน "ทาน" สนับสนุน "ทาน"

แต่ "ทาน" **ที่รู้ประโยชน์ เห็นผลบุญในชาตินี้** (ทิฏฐธรรมิกัตถประโยชน์) **เป็นเช่นใด ก็ควรจะรีบรู้ รีบเห็นให้เป็น เข้าใจให้ดี** จึงจะเรียกว่า **ประโยชน์ในปัจจุบันนี้ ของผู้ไม่เห็นแก่ตัว (คือ ผู้ทำ "ทาน" นั้นเอง) ทั้งประโยชน์ของผู้อื่น ที่จะได้รับทันที** ไม่ใช่จะทำแล้วทิ้งๆ ฝากๆ ไว้ ไปรู้ ไปเห็น ไปสัมผัส ไปลิ้มรส ไปเสวย ไปแจ้ง ไปเห็นจริงเอาว่า **ประโยชน์เป็นอย่างไร ? ผลบุญเป็นเช่นไร ? ในชาติหน้า หรือ โลกหน้าโน่น (สัมปรายิกัตถประโยชน์)** อย่างนั้น **ไม่ใช่ "ประโยชน์" อันมีเนื้อหาสาระสูงสุดเป็นของดีแท้ (ปรมัตถประโยชน์)** แน่ๆ

ดีที่สุด เป็นสาระแก่นเนื้อหากันที่สุด ให้ประโยชน์แก่ทั้งเราเอง ทั้งผู้อื่นกันจริง อย่างถูกตรงตามความหมายของคำว่า "**ปรมัตถประโยชน์**" กันแล้ว ละก็ ต้องรู้ ต้องเห็น ต้องทำให้แจ้ง พิสูจน์ให้เข้าใจ ให้เห็นจริง สัมผัสสภาพจริง ให้ได้ในชาตินี้ จนเป็นที่สุดให้ได้ว่า ทำ "ทาน" กระทั่งได้ "โลกุตตรจิต" นั้น มันเป็นเช่นใด ? จึงจะเรียกว่า เป็นศิษย์ตถาคตผู้ถึงด้วย "ปัญญา" แท้ๆจริงๆ ผู้มี "ภาวิสัย" แท้ ผู้สัมผัส "ความจริง" จริงๆ ด้วยตนเอง ที่ตนเอง ผู้รู้วิเศษที่แท้จริง (ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญู หิ) จึงจะ*ยืนยันความเป็นผู้ได้ "ประโยชน์ที่สูงสุดดีสุด" (ปรมัตถประโยชน์)* **ไม่ใช่ได้ประโยชน์อยู่แค่ "สุข" เพราะหลง "สวรรค์" "สุข" เพราะหลงความใหญ่ "สุข" เพราะไปฝันหวานว่า จะได้ลาภคืนมามากกว่าเก่า หลงเพ้อว่า จะได้ยศสูงกว่าเดิม หรือ ไปถูกหลอกให้หลงในสรรเสริญอยู่ ไม่ ! (ปรมัตถ** แปลว่า ได้เนื้อหาแก่นสารสูงที่สุด ซึ่งผู้ฉลาด (อริยะ) ย่อมถือเอาแก่นสารเนื้อหาที่เป็น "อารมณ์นิพพาน" ให้แก่ตนเสมอๆ จริงๆ)

นี่แหละคือ เนื้อหาแก่นแท้ๆของพุทธ อันเป็นเรื่องควรได้ ควรเป็น ควรทำ ให้ถูก จึงจะลงร่องลงรอยกับคำสอนของพระบรมครูของเรา ดัง "**นานาติตถิยสูตร**" ที่เพิ่งยกมาให้อ่านนั้น เป็นต้น

"ทาน" นั้น ดีแน่ๆ ! "ทาน" นั้น ดีจริงๆ ! โลกจะสันติได้เพราะ "ทาน" ที่โลก หรือ กลุ่มคนปวงชนทั่วๆ ไป **ไม่สันติ** ก็เพราะ ผู้ร่ำรวยมั่งมีเก็บสมบัติมาก สะสมมากไป ไม่ทำ "ทาน" ไม่กระจายทุน ไม่มีใจเอื้อเฟื้อ มีแต่ความขี้โลภ ขี้หวง ขี้งก เห็นแต่แก่ตัว จิตใจจึงต่ำ เพราะมากไปด้วยกิเลส (คือ มากไปด้วยโลภะ เป็นต้น) นั่นเอง ไม่ใช่เหตุใดอื่นกันเลยเป็นข้อใหญ่

ดังนั้น ผู้มีอันจะกินทั้งหลาย ผู้มีความสามารถ มีปัญญา ที่ทำมาหากินจนมีแล้วอย่างบริบูรณ์ทั้งหลายเอ๋ย ! **จงทำ "ทาน" เถิด !** "ทาน" แก่คนจน คนด้อยความสามารถ คนเจ็บ คนเจียนตาย ซึ่งล้วนเป็น "ทุกข์อริยสัจ" ทั้งนั้น

และขอความกรุณา**ผู้สอนเรื่อง "ทาน"** จงอย่าได้ "**หลอกกันให้ทำทาน**" ที่เกิดประโยชน์น้อยกันนัก ได้โปรดอย่าวางเหยื่อล่อ **เอาแต่ "ทาน" มาให้แก่ตัวเอง**เพื่อสร้างความสุข เพื่อสร้างความใหญ่ให้แก่ตนนัก **มันได้ชื่อว่า "ผู้สอน" นั้นเอง เป็น "มารผู้ลามก"** จงสอนกันบ้างว่า "ทาน" หรือ ทำบุญนั้นหนะ "ให้" ให้แก่ใครก็ได้ ที่ควรช่วยรีบด่วนกว่า เป็นการทำให้โลกสันติสุขขึ้นมากกว่า ก็จงรีบๆ ทำเถิด และการให้นั้น **ยิ่งให้แก่คนที่ "จน" ที่ "ต้องการ" ที่ "จำเป็น" ที่ "จะก่อประโยชน์แท้" หรือ ให้แก่ "ผู้ทรงคุณ"** ก็ยิ่งจะเป็นประโยชน์สูง–ประโยชน์แท้ยิ่งๆ ทำแล้ว ก็ชี้ให้เห็น "ประโยชน์" กันทันทีให้ได้ **ทั้งประโยชน์สำหรับผู้อื่น** ก็ให้รู้นัยยะ **ทั้งประโยชน์สำหรับตน** ก็ให้รู้นัยยะ ให้ถูกตรง จริงๆ

อย่าปุให้ "โลภะ" ตะเรื่อยไป ตั้งแต่สวรรค์ อันหลงกาม(เทวดา) และสวรรค์ อันหลงวิมานในอากาศ (พรหม) ตลอดจน "โลภหวง" ในลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุขในโลกนี้ (มนุษย์โลก) และโลกหน้า โลกไหนๆ ก็อย่าโปรดได้ไปปุให้เขา (ผู้ทำทาน) สั่งสม "โลภะมูลจิต" ใส่ตนเพิ่มขึ้นๆๆๆ เพิ่มเข้าๆๆๆ ให้**หนัก**ข้อนัก "จิต" มันจะบริสุทธิ์ (จิตวิสุทธิ) ได้นั้น ต้องพยายามตัดโลภะ โทสะ โมหะ อันเป็น "เหตุ" แห่งความเป็น "โลก" หรือ ตัด "โลกธรรม" ออกไปจากจิตของตน ให้ได้ อย่ายึดมั่น แบกหามอยู่

เราต้องทำตนให้พ้นธรรมะขั้น "โลก ๆ" ให้ได้ ก็คือ ต้องรู้แจ้งให้ได้ว่า ถ้า**ยังหวัง ยังจะเอา** แม้จะเอาสิ่งที่เรียกว่า "บุญ" ว่า "กุศล" เป็นลม ๆ แล้ง ๆ ชนิดสวรรค์ ชนิดวิมานอย่างไร ก็อย่าหวัง อย่าเอา ยิ่งจะเอา "ลาภวัตถุ" มาตอบแทน เอา "ยศ" มาตอบแทน เอา "สรรเสริญ" มาตอบแทน นั้น ก็ยิ่งเห็นได้ชัด ๆ ว่า **เรายัง "เอา" ไม่ใช่ "ทาน" หรือ "ให้" แต่มันกลายเป็น "แลก" หรือ "ซื้อ"** จงพยายามใช้ปัญญา ให้เห็น ให้ได้ เห็นให้ออก แล้วจะไม่งง ไม่สงสัยจริง ๆ *แต่ไม่ใช่หมายความว่าโลกหน้าไม่มีหรอกนะ ! จงอย่าเข้าใจผิด*

ถ้าใครยังไม่บรรลุ "นิพพาน" แล้ว โลกหน้านั้น มีแน่ๆ ซึ่งจะไปนึกถึงทำไมกันล่ะ ! ถ้าเราทำดี ทำบุญแล้ว "ผล" แห่งอานิสงส์ มันจะไปเป็นของใครกัน ? มันก็เป็นของเราวันยังค่ำนั่นเอง ! ที่กำลังอธิบายนี้ ขอให้เห็นให้ได้ว่า อะไร คือดี คือบุญ คือประโยชน์อันแท้ ๆ ก็เมื่อเราทำ "ทาน" เป็นคุณงามความดีออกขนาดนั้น แล้วยังจะไปมี "โลภ" อันเป็นบาป เป็นความไม่ดี อยู่อีกทำไม ? **จงอย่าได้ "คิดเอา" ในการ "ให้" นั้นอยู่เลย "ให้" คือ ไม่โลภ คือไม่เอา** ก็เมื่อ "ให้" แล้ว ยังมี "โลภ" อยู่ และเป็น "โลภ" ในสิ่งหยาบๆอยู่แท้ๆด้วย ก็ยิ่งหยาบกันใหญ่ หรือ แม้โลภแค่สวรรค์ หรือ โลภในจิตที่สุขุมละเอียดยิ่งกว่านี้ ถึงขนาดขึ้น "ปีติ" กระทั่ง "สุข" ก็ตาม ก็ยังล้วนเป็นอุปกิเลส ซึ่ง**ผู้ยึดหวังอยากเสพย์ ก็ล้วนยัง "โลภ"** จงหัดเรียนรู้ "อุปกิเลส" ให้เข้าเรื่องเข้าแถวให้ดีๆ อย่าไปมัวคิดปักใจอยู่แต่ว่า "อุปกิเลส" หรือ "ภวตัณหา" นั้น มีแต่สภาพที่เกิดกับจิตเมื่อเข้า "ฌานหลับตา" อยู่เท่านั้น ถ้าใครหลงยึดมั่นแคบๆอยู่แค่นั้น มันก็งมๆคลำๆ กันอยู่นั่นเอง ก็เลยทำให้**เข้าใจไม่ได้สักที** *แม้แค่ความรู้เรื่องของ* **โลภมูลจิต** *เพียงแต่ว่า* **"การให้" คือ การไม่เอา !** เมื่อหมายว่า**ไม่เอา** แต่ยังจะ**เอา**สวรรค์ **เอา**ปีติ **เอา**สุขต่างๆอยู่ อย่างนั้นหนะหรือคือ **"ให้" ! ?** นั่นมันการซื้อขาย หรือ แลกเปลี่ยนต่างหาก คิดดูดีๆ พิจารณาให้ออก เมื่อเป็นการซื้อขาย หรือ แลกเปลี่ยนเสียแล้ว มันก็ไม่ใช่ "บุญ" ไม่เป็น "ผลานิสงส์"

211

เราต้องไม่มี "ความโลภ" ใด ๆ ในจิตให้หมดจดผุดผ่องบริสุทธิ์ หรือคือ ทำจิตให้อยู่**ในสภาพ "ไม่เอา"** ให้ละเอียดหมดจด เราจึงจะได้ "สุญญตจิต" ได้ "วิมุตติจิต" ได้ "วิสุทธิจิต" จึงจะเป็นที่**ว่าง**พร้อมจากโลภะ โทสะ โมหะ เพราะแม้เศษเสี้ยวแค่ "ปีติ" อันเป็น "อุปกิเลส" ที่รู้ได้ยากกว่า **โลภะมูลจิต (จิตโลภ)** ขั้นหยาบๆใดๆ เราก็พยายามไม่ให้มี แม้แต่ "อุเบกขา" (ความวางเฉย) แท้ ๆ ที่เราจะต้องทำให้แก่ตนให้ได้ตลอดทุกครั้งครา ก็ยังเป็น "อุปกิเลส" ชั้นสุดท้าย (ซึ่งเราก็ได้พูดกันมายาวเหยียดแล้ว) ที่จะต้องทำปัญญาให้แจ้งอีกว่า ไม่ใช่จะไป**ยึดเสพย์ "อุเบกขา" เห็นว่า มันเป็น "สุข"** จนไม่ต้องคิดอะไรไม่ต้องทำอะไร อย่างนั้น ก็ทำยังไม่ถูก *แต่ถ้าทำถูก ! ทำได้คราใด ก็เป็นการทำ* **"นิโรธสมาบัติ"** ลืมตา *ครานั้น*

ความสูงสุดนั้น **จะทำให้ได้ถึงขนาด "ว่าง" ให้เป็นไปตามจังหวะของความเป็นไปในชีวิต ทุกขณะทุกเวลาที่เราประสพ ที่เราสัมผัสกระทบแตะต้องอยู่เป็นปกติธรรม ในชีวิตประจำวัน ตามความเหมาะสม พอควรเสมอ ๆ** จึงจะเรียกว่า พ้นไปเกลี้ยงสิ้นจาก **"อภินิเว-สายะ" (ความยึดมั่นถือมั่น, ยังมีการสร้างที่อยู่ให้แก่จิต)** หรือ สิ้น **"มมังการ" (ความเห็นแก่ตัว, ยังมีการยึดติดอยู่ในจิต)** เพราะทุกบทบาทมันจะเป็นไปตามความเป็นจริงอันแท้จริง มีเหตุมีปัจจัย(ยถาภูต) ต้องพบต้องปะ ต้องกระทบ ต้องสัมผัส แรงบ้าง เบาบ้าง นั่นคือ "อนัตตาธรรม" แต่แม้จะอย่างไร เราก็จะ "วางจิต" ให้เป็น จะต้อง "ว่าง" ให้ได้ทุกประการ จึงจะเป็นผู้ทำบุญ ก็ตาม ทำ "ทาน" ก็ตาม สร้างกุศล ก็ตาม ได้เป็น "มหัปผลา" มีผลมาก ได้เป็น "มหานิสังสา" มีประโยชน์สูง เพราะมี พลวปัจจัย ถึงขั้น "นิโรธสมาบัติ"

จงทำ "ทาน" ให้เป็น "ปรมัตถประโยชน์" กันเถิด จึงจะเป็น "เอกายนมรรค" คือ ถูกทางที่เรียกว่า **ทางเส้นเดียวที่จะเข้าสู่นิพพาน (ทางเอก)** *เพราะได้ทำ "ทาน" อย่างมีปัญญา "ทาน" โดยมีสติปัฏฐาน คือ เรารู้ตัวรู้ตนให้ได้ที่ "จิต" ของเรา ไม่ให้ "จิต" ของเรามี "ตัวโลภ" เกิดอยู่ใน "จิต" ได้แม้น้อยนิด นั่นแลดีที่สุด สูงสุด โดยนัยประการฉะนี้* แต่อย่าไปหลงเข้าใจเลยเถิดไปว่า

212

"สร้างบาป" ก็สร้างด้วย "จิตว่าง" บ้าง แล้วนึกกระหยิ่มจะเป็น "สุญญตจิต" ลงไปด้วย เลยคิดว่า ตนพ้นภัย พ้นเวร ถ้าใครทำบาปก็จงรู้เถิดว่า เพียงแค่ในชาตินี้ชีวิตนี้โลกนี้ มันจะยังไม่พ้นภัยไปได้เลย เช่น ฆ่าคนแล้วก็ทำจิตว่าง ดั่งนี้ ในโลกนี้ก็จะโดนแม้ทางกฎของสังคมก็จะจับไปลงโทษ หรือ ญาติเพื่อนฝูงเขาก็จะพากันพยาบาท หรือ แก้แค้นอยู่นั่นแหละ อย่าพูดถึงชาติหน้าโลกหน้า อันเป็นเรื่องที่รู้ได้ยาก และมันก็ยังมีอยู่จริงนั้นให้ยากกันอีกเลย ทั้งยังเรื่อง "จิตวิญญาณ" ของผู้ถูกฆ่า ก็ยังจะผูกพยาบาทอีกเล่า ! มันละเอียดนักพูดในที่นี้ไม่ไหว ลองคิดดูแต่เพียงว่า คนที่มีเงินให้คนขอ คนกู้ได้ แล้วให้เงินแก่ใคร ๆ ไป โดยไม่คิดว่าจะเอาคืนนั้น (คือ ทำจิตว่างวางเฉยเสีย) ย่อมเลิกแล้วต่อกันได้อย่างดีสนิทด้วย แต่คนผู้ไม่มี "เงิน" ไปกู้เขามา ก็ดี ขอเขามา ก็ดี หรือ ยิ่งไปตีปล้นเขามานั้น แล้วผู้เอาของเขามานั้นจะถือว่า "เลิกกัน" (คือ ทำจิตว่างวางเฉยเสีย) ได้ล่ะหรือ ? เจ้าของเงินเขาจะวางเฉยกับคุณหรือ ? ก็โดยนัยเดียวกันกับผู้ทำบุญ และ ทำบาป "คนทำบุญ" จึงมีสิทธิ์ "วาง" แล้วเป็น "อโหสิกรรม" ได้ แต่ "คนทำบาป" นั้น แม้ตนจะทำที "วาง" ทำ "จิตว่าง" ให้โก้แสนโก้อย่างไร ก็ไม่เป็น "อโหสิกรรม" ไปได้

พระอรหันต์จึงต้องรู้จัก "จิต" ให้หมด รู้ให้แจ้งสิ้นรอบจริง ๆ แม้แต่เรื่องลึกซึ้งขนาด "สสังขาริกจิต" ต่าง ๆ (เชื้อแห่งเหตุอันเป็นที่สุด) จึงไม่ใช่จะหัวเราะก็ไม่รู้เหตุ มี "อเหตุกจิต" แอบ ๆ เป็น "อสังขาริกัง" อยู่ ถ้าจะห้ามหัวเราะให้แก่ตนก็เลยห้ามไม่ได้ เพราะไม่รู้ "เหตุ" (ไม่แจ้งใน "สมุทัย") หรือไม่รู้จักจิตที่เป็น "สสังขาริก" หรือถือว่า เป็น "อเหตุกกิริยา" เสีย พระอรหันต์สักแต่ว่าหัวเราะ หรือ หัวเราะด้วยจิตว่างกระนั้นหรือ ? แท้จริงก็เปล่าเลย ! พระอรหันต์หัวเราะเพราะมี "โสมนัส" กระตุ้นเตือนเช่นกัน จึงจะต้องรู้ไปจนกระทั่ง "สสังขาริก" (ตัวกระตุ้นเตือน) ตัวนี้ให้ถูกต้องให้ได้ด้วย จึงจะดับแม้แต่การ "หัวเราะ" ได้ ถ้าประสงค์จะดับ แต่ถ้าไม่ประสงค์จะดับ ยังเห็นว่า มันก็**เหมาะควร (อรหัง) สมดุลย์ปานกลาง (มัชฌิมา) พอดีแล้ว (สัมมา) ได้ประโยชน์เป็นไปโดยงามแล้ว (โสภณ) สำหรับขณะนั้นตามกาละเทศะ** *(แต่ที่จริงการหัวเราะนั้น ก็ยังไม่ใช่*

213

"โสภณจิต" ที่แท้ มันยังเป็น "อโสภณจิต" คือ จิตที่ยังไม่ดีไม่งามแท้ๆ อยู่โดยตรงนั่นเอง นักอภิธรรมที่เรียนรู้มาแล้วก็ย่อมรู้ จึงเป็นเพียงการ "อนุโลม" และ "ปฏิโลม" ตามความเหมาะควรเป็นที่สุด ที่เรียกว่า "อรหัง" เท่านั้นเอง) ก็ให้มัน "เกิด" ให้มันดำเนินไป ก็ไม่ต้องดับ วางเฉยเสียในขณะการหัวเราะนั้น "เกิด" อยู่ ให้มี "ปัญญินทรีย์" (ปัญญาเจตสิก) รู้เท่าทันการเกิดนั้นอยู่ ก็นั่นแหละคือ ผู้แจ้งสิ้นใน "อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๓" (โสมนัสสหคตัง หสิตุปปาทจิตตัง) โดยมี "โสมนัส" นั่นแหละ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิด แต่ดูเหมือนมันเกิดพร้อมๆ กัน หรือ รวมๆ กันอยู่ (สหคตัง) สำหรับผู้ที่ไม่รู้เท่าทัน จึงได้จัดจิตตัวนี้ไว้ในหมวด "อเหตุกะ" ท่านผู้รู้แจ้งได้ก็เป็น "สเหตุกะ" ไปหมด และ "จิต" ตัวที่ไปรู้ "อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๓" นี้ อีกที จึงเป็น "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘" คือ รู้เพียงว่า "สสังขาริก" นั้นมี "เหตุ" นะ! มี "เหตุ" นะ! แต่ยังไม่ตาม "จับ" หรือ ตาม "ดับ" เหตุนั้นเท่านั้น ถ้าตามจับ และ ดับเหตุนั้นอีกที ก็ใช้จิตดวงที่มีชื่ออย่าง "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๖" (อุเบกขาสหคตัง ญาณสัมปยุตตัง สสังขาริกัง) แต่ไม่ใช่ "จิต" ดวงที่ ๖ นี้หรอก *ทว่าเป็นดวงที่ละเอียดสุขุมลึกซึ้งกว่า "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๖" จริงๆ ไปอีก ซึ่งมีงานมีหน้าที่มีลักษณะเหมือนกันเท่านั้นเอง* (ที่ไม่เหมือนกันทีเดียว ก็ตรงที่ความลึกซึ้งมีคุณภาพหมุนรอบเชิงซ้อนยิ่งไปกว่า ดวงที่ ๖ นี้อีกรอบหนึ่ง หรือ มี "ปริวัฏฏ์ ๓" เพิ่มขึ้นไปอีกชุดหนึ่ง) **ดังนั้น ผู้รู้แจ้งแทงทะลุแล้วในสภาวะ ก็ละไว้ใน "ฐานที่เข้าใจ" ได้เลย**

สำหรับผู้ "จบวัฏฏะ" ผู้เข้าใจ "ความวนของสิ่งที่ยังเกิดอยู่" ผู้รู้แจ้งฉลาดเท่าทันในความ "เกิด" ดีแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง **จึงจะ "วาง" ให้เป็นที่สุด ทำ "อุเบกขาสหคตัง" เป็นขั้นสุดท้าย และต้องมี "ญาณสัมปยุตตัง" ให้เป็นที่สุดแห่งที่สุด เป็นตัว "อธิปัญญา" เป็นตัว "ปัญญินทรีย์" ประกอบอยู่พร้อมสรรพเสมอๆ** ดังนี้ นี่คือผู้ที่มี "วิมุติ" (หลุดพ้น) และทั้งเป็นผู้มี "วิมุติญาณทัสสนะ" (รู้แจ้งในความหลุดพ้นนั้น ทั้งรู้แจ้งในประโยชน์สูง ประหยัดสุดแห่งกาละเทศะนั้นๆ ด้วย)

214

ถ้าประสงค์จะดับเศษเหลือ ที่เป็น "สสังขาริก" ตัวสุดท้ายนั้น ก็ดับได้จริงแท้ทันทีเด็ดขาด (สมุจเฉท) เพราะทั้งรู้แจ้งด้วยอำนาจ "ญาณ" และมีทั้งพละกล้าใน "วิมุติ" พร้อมจริงๆ ถ้าไม่ประสงค์จะดับ ก็ปล่อยตาม **ความเหมาะสมเป็นที่สุด (อรหันตัง)**

มันละเอียดลึกลับซับซ้อนเหลือหลาย **ถ้าไม่รู้จักมันจริง มันก็จะส่ง "ผลเกิด"** แม้บางทีเกิดจนโต จนเกินควร เกินพอดี จนเอียงไปอีกฝ่ายหนึ่ง(มหากุศล) แล้ว ก็ยังไม่รู้ตัวเลย เนื่องจากฆ่ามันไม่ถูกเหตุ ไม่ถูกตัวอยู่นั่นเอง คือ ยังมีจิตจำพวก "อเหตุกจิต" หลงอยู่ หรือ ยัง "ไม่มี" จิตจำพวก "อนุบัสสี" เกิดในตนนั่นเอง ประการหนึ่ง และหรือ ที่แท้นั้นส่วนมากยังมีจิตจำพวก "ทิฏฐิคตสัมปยุตตัง" คือ จิตยังมีความเห็นผิดประกอบอยู่นั่นเองแหละมากกว่า จึงได้มีพร้อมทั้ง "วิจิกิจฉาสัมปยุตตัง" และ "อุทธัจจะสัมปยุตตัง" คือ ทั้งสงสัยไม่ชัดไม่แจ้ง ทั้งไม่มีพลังมั่น เพราะยังมีเศษแห่งความฟุ้งซ่านของจิตบ้าง ความเก้อเขินสะทกสะท้านบ้าง*(คือ ทั้งยังไม่รู้แท้เป็นที่สุด ทั้งยังไม่แม่นมั่นกล้าหาญเด็ดเดี่ยว)* ร่วมอยู่ด้วย อันเป็น "โมหมูลจิต" แท้ๆ เป็นจิตโง่ จิตหลงงมๆคลำๆ จิตของผู้ยังไม่ยอม**เข้าทิศเข้าทางเป็นทหารเข้าแถว**สักทีนั่นเอง

หรือเก่งขึ้นมาอีก เป็นอย่างเก่ง ก็จิตจำพวกรู้ตัวเหตุ แต่ดับมัน หยุดมันไม่ลงไม่เด็ดขาด (คือ ยังมีพละยังไม่กล้า หรือ ยังมี "อุเบกขาสหคตัง" ยังไม่แก่นั่นเอง) ก็เป็นระดับๆ มากหลากหลายชั้นเชิงอยู่ยิ่งนัก และที่สุดแม้จะดับสิ้นใน "สสังขาริก" ใด ก็ยังมี "ญาณสัมปยุต" อยู่กับ "อนัตตาธรรม" อันใหม่อยู่ต่อไปตามที่ขันธ์ ๕ ของท่านผู้นี้ยังไม่แตกดับจากกันจริงๆ อยู่นั่นเอง (ยังมีชีวิตเป็นปัจจัย) เป็นธรรมดาธรรมชาติที่ยังไม่สิ้น "ชาติ" แท้ๆ (นิโรธอันตะแห่งกายใจร่างนี้) ยังไม่ถึงที่สุดแห่ง "สุญญตาธรรม" ตัวท้ายสุดเป็น "อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ" ก็เท่านั้นเองชีวิต !

จิตขั้น "มหากิริยาจิต" ขั้นสุดท้ายจริงๆนั้น มันเป็น "อุเบกขาธรรม" (อุเบกขาสหคตัง) ขั้นละเอียดสุดยอด หากใครยัง**รู้จักมันอย่างไม่แท้ อย่างไม่แจ้งจริง** พร้อมทั้งยังไม่**หมดหลง-หมดติด**มันได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนละก็

215

ยังถือว่า ยังเป็น "อุปกิเลส" ขั้นสุดที่เรียกว่า "**นิกันติ**" เศษเสี้ยวสุดท้าย กันเลยทีเดียว ซึ่งมันทั้งสุขุมลุ่มลึกทั้งซับซ้อนเวียนวนอันเรากำลังพูดถึงมันมาเรื่อยๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า วกแล้วเวียนเล่าอยู่ใน "**พหุสัจจะ**" **หรือ ในเรื่องของ "พรหม"** ตอนนี้ ถ้า "จิต" ดวงไหนไปหลง "จุติ" (เคลื่อนเข้าไป**จอด**) อยู่ตรงนั้น ก็เป็น "อัตตา" (ยังมีตัว) อยู่ ณ ที่นั้นแน่ๆ จึงอย่าหลง "จอด" กันเลย มันได้ชื่อว่าเสพย์ ได้ชื่อว่า ยึดติด จงพยายาม "รู้" มันให้ได้เข้าใจมันให้จริง ถูกสภาวะเถิด *เมื่อ "จิต" ดวงใดของเรา เข้าไป* "**รู้ชัดแจ่มแจ้ง**" *ในเจ้า "จิต" ตัวนี้จริงๆที่ใด ก็เป็น "โลกุตตรจิต" เป็น "มัคคจิต" ทุกทีไปแต่ละครั้งแต่ละระดับ เมื่อ "จิต" ดวงใดของเรา* **ทั้งรู้ ทั้ง "วาง" ได้พร้อมสรรพหมด** *ไม่ยึดติด ไม่หลง "จอด" ไม่หลงเสพย์ เป็น "สุข" แม้แต่ใน "สุญญตวิมุติ" จิตรู้แจ้งเหตุกระตุ้น (สสังขาริก) ด้วยปัญญาอันยิ่งยอด (ญาณสัมปยุตต) และวางเฉยอยู่พร้อม (อุเบกขาสหคต) ก็คงมีแต่ "ปัญญาเจตสิก" คือ "รู้" ความเป็นจริงอันแท้จริง (ยถาภูตญาณทัสสนะ) ตามเหมาะตามควรอย่างยิ่งสุด (อรหันต) แล้วอย่างนี้ และรู้ชัดว่า ยังมีความเกิดอยู่แม้ในบัดเดี๋ยวนี้ และเราก็วางเฉยอยู่เช่นกัน ณ บัดเดี๋ยวนี้ลงไปทันที (ดับ) ได้สำหรับเรา ทั้งเข้าใจด้วยว่า สิ่งที่เราให้ "เกิด" อยู่นั้น เป็นคุณงามความดีดอก (ไม่ใช่ความชั่วร้ายความเลวเลย) เหมาะกาละเหมาะเทศะจริงๆ เรามีปัญญารู้และยังจำได้เป็น "อตีตภวังค์" (พลังงานศักย์) หรือ เป็น "สัญญา" ของเราอยู่นั่นเอง นี่แหละคือ* "**สัญญาเวทยิตนิโรธ**" *อันมีความหมายว่า* **สัญญาก็รับอารมณ์แล้วอยู่ "ความดับ" ก็ยังมีอยู่ หรือ ดับสนิทซึ่งกิเลส และมีสัญญาเสวยอารมณ์แล้วอย่างชัดแจ้ง เป็น "สัจฉิภาวะ" อยู่ทีเดียว** มิใช่หมายความว่า "ดับทั้งสัญญาเวทนา" *เป็นคนมืดคนบอด ไม่มีสภาพรู้อยู่เลย* ตามที่เข้าใจกันอยู่ในวงการธรรมะมากหลายนั้น ไม่เลย !

ถึงกระนั้น **เราก็มิได้ยึด "เหตุแห่งคุณงามความดี" นั้น มาหลงมัวเมาจนหมกมุ่นเลย** *มันเป็น "สสังขาริก" อันสุดด้วยจริงๆ เป็นเหตุชักจูงให้เราทำ "กรรม" ต่างๆอยู่ ให้ดีที่สุด* แต่เราก็ทำเพียงให้เสร็จ ให้มีแล้ว หรือ ให้ดีที่สุด

216

แล้วก็แล้วกัน เรียกว่า เป็นกรรมที่เป็น "อโหสิกรรม" ดังนี้ (อโหสิ แปลว่า ได้เป็นแล้ว, ได้มีแล้ว)

"จิต" ตัวสุดท้ายนี้ จึงเป็น "นามธรรม" **ตัวท้ายสุดสูงสุด** ยิ่งกว่า "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘" โดยนัยเช่นนี้ **เพราะมันเป็น "ตัวรู้" (นาม) เป็นธาตุรู้ตัวปลายโต่ง ("ปัญญาเจตสิก" เจตสิกตัวที่ ๕๒)** ส่วน "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘" นั้น กลายเป็น "ตัวถูกรู้" (รูป) พ้นสภาพจิต พ้นสภาพเจตสิก จึงเป็น "รูปธรรม" (รูปจิต) ดังนั้น **ตัวรู้ตัวสุดท้ายจริงๆ** ฉายา หรือ บัญญัติ จึงจบลงเป็นภาษาซ้ำกับ "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๖" ว่า "*อุเบกขาสหคตัง ญาณสัมปยุตตัง สสังขาริกัง*" เป็นดวงที่เกิดหลัง "มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘" ใครจะนับมันเป็นดวงที่ ๙ ก็ตามใจ เพราะมันประหนึ่งดวงที่ ๙ แต่มันก็ประหนึ่งดวงที่ ๖ สภาพเช่นนี้แหละ คือ **"สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน" (ปริวัฏฏ์ ๓) อันวนแล้ววนลึก** เข้าใจกันได้ยากเหลือเกิน เพราะมันเป็นสภาวะแห่ง "อนัตตาธรรม" ทั้งเป็นอยู่ดังนี้เอง ยังไม่จบจริงลงได้เลย ตราบที่ยังไม่สิ้น "สมมุติสัจจะ" โดยสิ้นเกลี้ยง จึงเรียกว่า "**อนันตัง**" และแล้วมันจะ "ดับ" ลงด้วย "ความไม่ยึดมั่นถือมั่น" หรือ ไม่หลงสร้างแดนสร้างวิมานสร้างเวียงวัง (อภินิเวสายะ) หรือ ไม่สร้างนิวาสสถานจอดแช่อยู่ ณ ที่นั้นอย่างแท้ๆ จริงๆ ตามปัญญาอันยิ่งยวดของพระอริยะท่านนั้นๆ เป็นสัจธรรม เพราะแทงตลอดแล้วใน "อนัตตาธรรม" และรู้แจ้งและรู้เท่าทันแล้วใน "วัฏฏะ" นั้น ๆ

"เหตุ" ทั้งหลาย จึงอยู่ที่ "**ปัญญา**" **ชั้นสุดของพระอริยะเอง** เรียกว่า "ปัญญาวิมุติ" และ "ผล" ที่เป็นความดับทั้งหลาย (นิโรธของพระอริยะแท้จริง หรือ "นิโรธอริยสัจ" ตามความหมายแท้ ๆ ของพระมหาสมณโคดมของเรา) ก็อยู่**ใน "จิต" ของพระอริยะเอง** เรียกว่า "เจโตวิมุติ" ซึ่งไม่ใช่ไปนั่งหลับตา**ดับจิต** แต่ "**ดับด้วยรู้" (อุเบกขาสหคตัง ญาณสัมปยุตตัง)** **ผู้มี "วิมุติ" สองอย่างนี้จริง พร้อม ถูก ตรง แท้ ก็เป็นผู้บรรลุ "อุภโตภาควิมุติ" คือ หลุดพ้นแล้วสิ้นทั้งสองส่วน ทั้งปัญญา**

ก็ช่วย "ดับ" เรียกว่า แม้สัมผัสอยู่ก็วางได้สนิท ทั้งเจโตก็ "ดับ" แท้ๆ เรียกว่า ไม่มีการเกาะยึดติดให้เป็น "ธุลีทุกข์" ใดๆ อยู่ที่จิตเลย ไม่มีแม้อุทธัจจะใด และ ทั้งภายในทั้งภายนอกเป็นที่สุด โดยประการดังนี้ จึงจะเรียกว่า เป็นผู้บริสุทธิ์พร้อมทั้งกายนอก และ กายในสิ้นเชิง ครบ "บริสุทธิคุณ" อันยิ่งแท้ *เป็นการ "พ้นทุกข์" ทั้งตื่นๆ และในขณะจิตอยู่ในสภาวะ "กามวิถี" และ "พ้นทุกข์" ได้ทั้งที่นอนหลับ หรือ นั่งหลับ เดินหลับ โดยจิตคงตั้งมั่นอยู่เป็น "อัปปนาวิถี" หรือ ที่สุดแม้จะอยู่ใน "ภวังค์" ทั้งหลายก็ล้วนอยู่อย่าง "พ้นทุกข์" และแล้วกำลังสร้าง "กุศล" อยู่ทุกขณะ ตราบที่ยังไม่ "ดับขันธ์" หมดสิ้นแตกจากกันไป การยัง "ผุดเกิด" เป็น "โอปปาติกะ" อยู่ใน "ภวังค์" จึงยังคงเป็น "การเกิด" เพื่อ "กุศล" ทั้งนั้น ไม่มี "ความเกิด" ใด ที่เกิดอยู่เป็น "บาป" ฉะนี้เอง จึงเรียกว่า พ้น "อนาคามี" หรือ ไม่มีภพ ไม่มีแดน ไม่มีเขตคามใดๆ อีกแล้วที่ยึดเป็นของตน มันเป็นความเกิดของความเกิด*

เพราะ "ความเกิด" ใดๆ จะมีได้โดยไม่มี "เหตุ" ไม่มีอะไรเป็น "เชื้อปรุง" (อเหตุกะ หรือ อสังขาริก) มาก่อนนั้น ไม่มีจริงๆ พระพุทธเจ้าของเราทรงสอนแต่สิ่งที่มีเหตุทั้งสิ้น อยู่ใน "อริยสัจ ๔ ประการ" ผู้รู้ "เหตุ" บั้นสุดท้าย จนถึง "อุเบกขาธรรม" หรือ สร้าง "อุเบกขาจิต" ตัวสุดท้ายให้เป็นตัว**วาง** และ **วาง**แม้แต่ "นิโรธสมาบัติ" หรือ **วาง**แม้ที่สุด "นิพพานธรรม" แท้ๆ ได้ ผู้นั้นก็ได้ "อรหัตตผลจิต" ขั้นสุดทุกทีไป และมันจะ**สุดอย่างสูงขึ้น** ๆ ไปทุกที ๆ ไม่มีที่หมาย ไม่มีที่เกาะ **มันเป็น "อนันตัง" ไม่มีที่สิ้นสุด** มันมีแต่ไปเรื่อยๆ ตามเหตุ ตามปัจจัยที่ยังไม่แตกสลายเกลี้ยงอย่างเด็ดขาดเป็นที่สุด อยู่ตราบใด ผู้มี "สอุปาทิเสสนิพพาน" นับตั้งแต่ได้ "อรหัตตผลจิต" เป็นสมุจเฉท แห่งความเป็นพระอรหันต์ ก็ยังเป็นไปตามฐานะของผู้มี "สอุปาทิเสสนิพพาน" อยู่ตราบนั้น คำว่า "*วิญญาณัง อนิทัสสนัง* **อนันตัง** *สัพพโตปภัง ฯ*" ใน "เกวัฏฏสูตร" ที่เคยนำมากล่าวถึงหลายที จึงมีความหมายลึกซึ้งเหลือแสน

และดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ ใน "โรหิตัสสสูตร ที่ ๒" อังคุต. จตุก. ข้อ ๔๖ นี้ ก็สนับสนุนอีก

218

"ดูกรอาวุโส สัตว์ย่อมไม่เกิด ย่อมไม่แก่ ย่อมไม่ตาย ย่อมไม่จุติ ย่อมไม่อุบัติในโอกาสใด เราไม่กล่าวโอกาสนั้นว่า **เป็นที่สุดแห่งโลก ที่ควรรู้ ควรเห็น ควรถึง "ด้วยการไป"** *(หมายความว่า อย่าไปเสียเวลากับมันเลย ที่จะไปควานหาสถานที่อันหมายใจว่า จะเป็น "ที่สุด" ที่สัตว์ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ และมันไม่ใช่ "ที่สุด" แห่งโลก ที่ควรรู้ ควรเห็น หรือ ควรไปให้ถึง ให้ได้เอาด้วย ถ้าใครไปมัวคิดเช่นนั้น จะรู้ให้ได้เช่นนั้น หรือ จะไปให้ได้เช่นที่ว่านั้น ตายเปล่าน่า ! ! ตายแล้วตายเล่าอยู่นั่นเอง ไม่ควรหรอก)*

และเราย่อมไม่กล่าว **การกระทำที่สุดแห่งทุกข์ เพราะไปไม่ถึงที่สุดแห่งโลก** *(คือ จะ "อวจร" หรือ เดินทาง หรือ จะขอรู้ขอเห็นไปให้หมดทุกบัญญัติ ทุกภาษา ทุกวิชาความรู้ หรือ ทุกถิ่นทุกแดนที่เรียกว่า "โลก" เช่น โลกพระจันทร์ พระอาทิตย์ จักรวาล ก็จะไปให้ถึง หรือ ยิ่งกว่านั้น โลกแห่งมหาเศรษฐีก็จะเป็นให้ได้ โลกที่พรั่งพร้อมไปด้วยยศศักดิ์ สรรเสริญ ก็จะขอได้ขอเป็นเสียก่อน หรือ โลกนรก โลกแห่งกามทั่วไป สุดโลกแห่งเทวดา โลกแห่งพรหมสิ้นหมดทุกโลกทุกชั้น ดังนี้ เป็นต้น* (ซึ่งจะขอเป็นขอไปให้ถึงหมดนั้นไม่ควรเลย) *คำว่า "อรหันต์" หรือ ผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้แล้วนั้น จะไม่ใช่ผู้รู้ ผู้เห็น หรือ ผู้ไปถึงจนหมดสิ้น "โลก" ทั้งหมด ดังกล่าวนั้นเลย)*

แต่เราย่อมบัญญัติ **โลก** เหตุเกิดแห่งโลก ความดับแห่งโลก ปฏิปทาเครื่องให้ถึงความดับแห่งโลก **ในร่างกายยาววาหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย "สัญญา" และ "ใจ" เท่านั้นเอง ฯ"** *(เพราะฉะนั้นตรวจ "ใจ" ของเรา รู้ "โลก" ในใจของเรานี้ ให้ถ่องแท้ว่า มันเที่ยวได้ไปทำ "สัญญา" มั่นหมายยึดจริง เอาจัง สำคัญว่า เป็นของแท้ของเที่ยง เป็นเรื่องจะเอาเป็นเอาตายในอะไรกันบ้าง ? แล้วก็ดับ "โลก" ที่ได้ไปยึดไป "สัญญา" นั้น ๆ ฉีกสัญญานั้นทิ้งเสียเถิด อย่าไปหลงมุ่งหวังตั้งหน้าก่อ ตั้งใจจะดำเนินไปให้มันเกินขอบเขตแห่ง "ชีวิต" อันตั้งอยู่ได้แล้วเพียงพอดีให้หนักนักเลย จงรู้ความพอแห่งชีวิตแท้ และจงทาน หรือ แจกคืนให้แก่โลกทันทีที่เราพอ และ มีส่วนเกินขึ้นมาเมื่อใด จงมี "ตน" เป็นตัวอย่างแห่ง ความเป็นผู้มักน้อย ความเป็นคนรู้จักพอ ความเป็นผู้รู้หยุด รู้ระงับ รู้จุดจบ รู้ดับ รู้ "ตาย"*

219

จึงจักได้ชื่อว่า "ครู" ผู้เกื้อกูลโลกด้วยธรรม ชื่อว่า "พระ" ชื่อว่า "อริยะ" ชื่อว่า ศิษย์สาวกพระสมณะโคดม)

"คมเนน น ปัตตัพโพ โลกัสสันโต กุทาจนัง น จ อัปปัตวา โลกันตัง ทุกขา อัตถิ ปโมจนัง ฯ

ตัสมา หเว โลกวิทู สุเมโธ โลกันตคู วุสิตพรหมจริโย โลกัสส อันตัง สมิตาวิ ญัตวา นาสิงสติ โลกมิมัง ปรัญจาติ ฯ"

อันแปลความว่า "ในกาลไหนๆ **ที่สุดแห่งโลก**อันใครๆไม่พึงถึง "ด้วยการไป" *(คือ ความเป็น "ที่สุด" แห่ง ความวน หรือ ความมี–ความเป็น นั้น ใครๆก็ไม่อาจจะไปเห็น ไปเป็น ไปมีให้ครบให้ถ้วนสิ้นได้ เพราะมันล้วนเป็น "อนันตัง" จริงๆ)* และการเปลื้องทุกข์ ย่อมไม่มี ถ้ายังไปมัวเมาอยู่ว่า ยังไม่ถึงที่สุดแห่งโลก *(คือ อยากจะรู้นั่นรู้นี่ "นอกตน" และอยากไปให้ถึง หรือ สัมผัสให้ได้ ไม่รู้พอ ไม่รู้หยุด นั่นแหละ คือ ตัวการใหญ่)*

เพราะฉะนั้น ท่านผู้รู้แจ้ง "โลก" มีปัญญาดียิ่ง ถึงที่สุดแห่งโลก มีพรหมจรรย์อยู่จบแล้ว เป็นผู้มีบาปอันสงบ รู้ที่สุดแห่งโลกแล้ว *(คือ รู้ ในกายยาววาหนาคืบกว้างศอก อันมี "สัญญา" และ "ใจ" นี่เอง และรู้ "รอบแห่งโลก" ที่เรียกว่า "วัฏฏะ" ของจิตในตนตัวเราจริงๆด้วย จึงจะดับ "โลก" นั้นได้ ทั้งมีปัญญารู้ชัดว่า "โลก" ไม่น่าหลงเลย "โลก" มันไม่มีอะไร มันเกิดอยู่ ก็เพียงมีเหตุมีปัจจัยอยู่เท่านั้น)* ย่อมไม่หวังโลกนี้ และ โลกหน้า ฯ"

จึงควร**รู้ "จุดจบ" ให้ได้ทุกจุด** และ**รู้ "กุศล" ให้ได้ให้ชัด** หากจะทำ หรือ มี "กรรม" ใดจะต้องทำ เราจะมีเพียง "กุศลกรรม" และจะ "รู้จุดจบ" คือ แม้จะ**ทำ** "กุศลกรรม" ใด ก็จะ**ทำ**เพียงให้แล้ว ให้เสร็จไปอย่างดีที่สุด*(อโหสิ)* แล้วเราก็**เลิก**เกี่ยวข้อง*(อสังสัคคะ)* **ไม่หลง**บุญ หลงกุศล **ไม่ติดยึด**เสพย์แม้สวรรค์อยู่จริงๆ*(นิสสัคคะ)* มิฉะนั้น เราก็จะยังมี "อวจรจิต" คือ จิตที่ยังเตลิด จิตที่ยังมี "ภพ" จิตที่ยังมี "โลกหน้า" อยู่ตลอดไป แม้ "โลกนี้" ปัจจุบันนี้ เราก็จะต้องไม่หลงยึดเอากรรม และ จิตใดๆ

220

มาเป็นของตนอีก ถ้ามีความหวัง มีการติดยึดเอาอะไรเป็นของตนเป็นของตัวกันอีก ก็ไม่เรียกว่า "อรหันต์" หรือ "อรหัตตผลจิต" กันได้สักที และ "ผลจิต" แค่จบในช่วงสั้น ช่วงเล็ก ช่วงน้อยใดๆ ที่นักปฏิบัติธรรมต้องเพียรสั่งสมใส่ตน ก็เลยไม่ได้ ไม่ถึงกันเลยสักครั้ง สักดวงจิต "ตทังควิมุติ" ก็เลยไม่มี "วิกขัมภน-วิมุติ" ก็ไม่มี แล้วจะไปหลงหวัง "สมุจเฉทวิมุติ" เอาเมื่อไหร่กัน ? **จงรู้ "หยุด" รู้ "จบ" รู้พอตามควร ให้ได้เสมอๆ บ่อยที่สุดๆๆๆ เทอญ และขอให้เป็นผู้ "เปลืองโลกน้อยที่สุด" เถิด**

สรุปความ ทุกอย่างต้องมี "เหตุ" จึงยังมีชีวิต หรือ เรียกว่า ยังมีสิ่งที่ "เกิด" อยู่

ข้อควรทำ จับ "จิต" ของตัวเองให้ถูก "จิต" ที่มีรส เราเรียกว่า "เวทนา" บ้าง เรียกว่า "วิญญาณ" บ้าง เรียกว่า "ธรรมารมณ์" บ้าง ฯลฯ จิตที่เป็น "ตัวตน" คือ "จิต" ทุกชนิด แล้วเราจะให้เหลือเพียง "อุเบกขาจิต" หรือ "เจโตวิมุติ" กับ "ปัญญาวิมุติ" เท่านั้น เป็น รูป–นาม คู่สุดท้าย ในตน ตราบที่ยังไม่ตายขันธ์แตก

"พระอรหันต์" ในแบบพุทธแท้ๆ *จึงเป็นผู้ลืมตาโพลงๆ มีสภาพปกติและเป็นคนดีๆ ธรรมดา* ตา–หู–จมูก–ลิ้น–กาย–ใจ เหมือนเช่นคนธรรมดาปกติ **แต่มีพิเศษ ตรงที่ท่านมี "จิต" เป็น "อัปปนาจิต" (มีจิตรับรู้สดใสเต็มไปด้วย "สติ" แนบแน่นมั่นคง) อยู่เสมอ** ทั้งที่เป็นอยู่ มีบทบาทอยู่ใน "กามภพ" กับคนอื่นๆ ทุกๆ คน ใช้ตา–หู–จมูก–ลิ้น–กาย เหมือนคนทุกคน ที่เรียกกันว่า มี "กามจิต" เต็ม เหมือนกัน แต่ใน "กามจิต" นั้น ท่านมี "อัปปนาจิต" อยู่พร้อม **ก็คือ ท่านมี "ฌาน" อันแนบแน่น มี "ฌาน" อันตั้งมั่น มีสติรู้พร้อมอยู่ในใจ ทุกขณะ ทุกอิริยาบถ อยู่ด้วย** ถ้าพูดตามสำนวนพระพุทธองค์ ก็คือ เป็นผู้ได้ไม่ยาก ได้โดยไม่ลำบาก ในฌานทั้ง ๔ นั่นเอง

221

จงทำความเข้าใจ พระอรหันต์ในแบบ "พุทธศาสนา" แท้ๆ ให้ดีๆ ตา–หู–จมูก–ลิ้น–กาย ของท่าน "รับวิถี" เต็ม แต่ท่านไม่มี "กาม" ไม่มีการใคร่อยากในทวารเหล่านั้น เพราะท่านเป็นผู้มี "วิภูตารมณวิถี" อยู่เสมอๆ คือ เป็นผู้มีอารมณ์ปรากฏทางใจ ชัดเจน แจ่มแจ้งมาก ทั้งเป็นผู้ปราศจาก "โมฆะวาระ" แห่ง "อติปริตารมณวิถี" จริงๆ คือ เป็นผู้พ้นวาระ ที่มีดวงจิตด้าน ท่านเป็นผู้มีจิต จะขึ้นรับวิถีอยู่ ตลอดทุกขณะ การไม่รู้อารมณ์แห่งจิตของตัวเองนั้นไม่มีแล้วสำหรับท่านไม่ว่าวาระใดๆ ท่านพ้นวาระจมอยู่กับ "ภวังค์" แล้ว เนื่องจากท่านหมดสิ้น "ภวตัณหา" ทั้ง "วิภวตัณหา" ด้วย ไม่หลง "ภพ" ทุกๆ "ภพ" จริงๆ เป็นผู้ไม่ยอมให้เศษเสี้ยวของจิตตกไปอยู่กับ "ภวังค์" ไม่ว่าจะลืมตา หรือ หลับตา ก็จะเป็นผู้มีสติ–ปัญญาควบระคนอยู่อย่างดีเสมอๆ และโดยตรงแท้ๆ "จิต" ของท่านปราศจาก "กามฉันทะ–พยาบาท–ถีนะมิทธะ–อุทธัจจะกุกกุจจะ–วิจิกิจฉา" อยู่ตลอดเวลา ในขณะลืมตาโพลงๆ นี้ เรียกว่า พ้น "นิวรณ์กิเลส" เป็นสมุจเฉทแล้ว **ท่านจะไม่มี "จิต" เป็น "ฌาน" อยู่ตลอดเวลาได้อย่างไร ?**

ก็ลองคิดดูดีๆ **แม้แต่ผู้เคยเข้าใจในคำว่า "ฌาน" มาแล้ว ก็ดี** เพราะ **แม้แต่ "อุทธัจจะเจตสิก" (หรือ อุทธัจจะสังโยชน์)** ทุกตัว ท่านก็ต้องมี "ญาณสัมปยุต" ไม่ว่าจะเป็น "อุเบกขาจิต" หรือ จะเรียกเติมเข้าไปว่า "อุเบกขาเจตสิก" (อุเบกขาสหคต) ตัวเล็กตัวน้อยใดๆ ท่านก็ยังจะเอา "เจตนาเจตสิก" *(ต้องเอา "เจตนา" เป็นที่ตั้ง เป็นจุดสุดเสมอ)* เข้าไปไล่ขับ "อุเบกขา" ออก เพื่อจะสร้าง "โสภณเจตสิก" ตามเหมาะตามควร แทนขึ้นในจิตอยู่เสมอๆ ให้เป็น "คุณงามความดี" (อัปปมัญญา) ตลอดเวลาที่ยังมีขันธ์ ๕ เป็น "จิต" ที่ไม่เหลือเศษ **แม้แต่ "วิจิกิจฉาเจตสิก"** อันเป็น "อกุศลเจตสิก" ตัวสุดท้ายออกปานนี้ ดังนี้แล้ว *จะเรียกท่านไม่มี "ฌาน" ได้อย่างไร ?*

ถ้าไม่มี "ฌาน" ก็ไม่สามารถรู้ทะลุถึง "อรูปจิต" ต่างๆ ที่ละเอียด เช่น พวก "เจตสิก" ทั้งหลาย เราก็เรียกว่า เป็น "อรูปจิต" หรือ เป็น "นามขันธ์"

222

ของ "รูปจิต" อีกที ถ้าไม่รู้อย่างนี้แล้ว จะไล่เรียงเข้าไปดับ "อนุสัย" ตามหยั่งลงไปฆ่า "อาสวะ" ในจิตของตน จนเด็ดขาด(สมุจเฉท) ไม่ให้เหลือ แม้แต่ "อรูปจิต" ตัวสุดท้าย ขั้น "เนวสัญญานาสัญญายตนะกิริยาจิต" ได้หมดเกลี้ยง จน "ไม่เกิด" อีกเลย สมตามที่เราเรียกว่า "เป็นพระอรหันต์" ผู้ไม่มาเกิด หรือ ไม่ไปเกิดแม้ในแดนอรูปเล็ก อรูปน้อยไหนๆ อีก ได้อย่างไรกัน ? หรือว่า พระอรหันต์ชนิดไม่ต้องรู้จัก "อนุสัย–อาสวะ" พระอรหันต์ ชนิดที่ขณะลืมตา ก็ต้องมี "นิวรณ์ ๕" นั้น ก็มี งั้นหรือ ?

ผู้กล่าวว่า **พระอรหันต์แบบ "สุกขวิปัสสกะ" ไม่มี "ฌาน"** ก็เพราะผู้กล่าวนั้นยังไม่รู้ชัดแจ้งแม้แค่คำว่า "ฌาน" หมายเอาว่าอย่างไร ? อย่าเพิ่งไปพูดถึงขั้นว่า เพราะผู้กล่าวนั้นไม่รู้จัก**ความเป็น "พระอรหันต์"** เลย *เอาแค่รู้จัก***ความรู้เรื่อง "ฌาน"** *กันก่อนเถอะ !* *ก็ "สุกขวิปัสสกะบุคคล" นั้น เป็นถึง***พระอรหันต์** *ย่อมจะหมดกาม หมดพยาบาท และหมดถีนะมิทธะ อุทธัจจะกุกกุจจะด้วย พ้นวิจิกิจฉา* แม้ในขณะลืมตาโพลงๆ โดยไม่ต้องไปหลับตา *แล้วจะไม่เรียกว่า ท่านมี "ฌาน" ได้อย่างไร ?* หรือว่า "สุกขวิปัสสกะอรหันต์" นั้น ยังจะต้องมีนิวรณ์กิเลส ๕ ประการนั้น อยู่ ? กระนั้นหรือ ? "สุกขวิปัสสกอรหันต์" นั้น จะต้องให้ท่านเหลือกิเลสอะไรบ้าง ? ผู้รู้ทั้งหลายก็ลองคิดดูเถิด มัวแต่อวดภูมิอวดรู้กัน หว่าไม่เอาปฏิบัติจริง จนแจ้ง จนเห็นจริง ก็จะมีแต่เถียงกันแย้งกันอยู่นั่นเอง

ดังนั้น แม้แต่คำว่า "**ฌาน**" ถ้าไม่รู้จริง ไม่มีในตนจริงๆ จึงอย่าไปกล่าว มันเป็นการ "**อวดอุตตริมนุสสธรรม**" ที่ไม่มีในตน มีโทษหนักมาก

แต่หากจะพูดว่า *พระอรหันต์ "สุกขวิปัสสกะ" นั้น ไม่มี* "**เจโตสมถะ**" *แบบนั่งหลับตาสะกดจิต อย่างกะพวกฤาษี ดาบส ฯลฯ ต่างๆ* ถ้าจะกล่าวเช่นนี้ ก็กล่าวได้อยู่ เพราะ เป็นจริง มีจริง แต่อย่าไปกล่าวว่า **พระอรหันต์ไม่มี**

223

“**ฌาน**” ไม่ว่าจะกล่าวกับ พระอรหันต์ แบบไหนๆ แม้แต่แบบ“สุกขวิปัสสกะ” ดังที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่นี้

เนื่องด้วย การจะบรรลุธรรมจนเป็น “อรหันต์” นั้น ไม่จำต้องไปวุ่นวายอะไรกับ “**เจโตสมถะ**” **หรือ การนั่งหลับตาบำเพ็ญแบบฤาษี** ก็ได้ ก็เป็นจริง จะต้องมี หรือ ไม่มี ก็ไม่เป็นไร **แต่พระอรหันต์ต้องมี “ฌาน” ทุกองค์ ไม่มี “ฌาน” ไม่ได้ !** เพราะ “ฌาน” อย่างถูกต้องแท้ๆ นั้น หมายเอาสภาพที่มี **การเผากิเลส ทำลายนิวรณ์** เป็นจุดใหญ่ใจความ จะลืมตา หรือ หลับตา ก็ตามที (**ฌาน** แปลว่า การเพ่ง (เพื่ออ่าน เพื่อรู้กิเลส), การเผา(กิเลส)) ไม่ได้ไปมุ่งหมายเอา**การตัดทวาร หู–ตา–ปาก–จมูก ฯลฯ ไม่รับรู้ หรือ การหลับสงบ หรือ การดับจิต** เป็นจุดใหญ่ใจความดอก ! ! *(เพราะไม่รู้จริง ! จึงได้พากันไปหลงเอาคนหลับใน “ท่านั่ง” ว่า “เข้าฌาน” กันแยะ !)*

ซึ่งพระพุทธองค์ ก็ทรงยืนยัน ในบุคคล ๔ ประเภท ว่า

๑. บุคคล **ผู้ได้ “เจโตสมถะ” แต่ไม่ได้ “โลกุตตรมรรค–โลกุตตรผล”** นั้น ก็มีอยู่

๒. บุคคล **ผู้ได้ “โลกุตตรมรรค–โลกุตตรผล” แต่ไม่ได้ “เจโตสมถะ”** นั้น ก็มีอยู่

๓. บุคคล **ผู้ได้ทั้ง “เจโตสมถะ” ได้ทั้ง “โลกุตตรมรรค–โลกุตตรผล”** นั้น ก็มีอยู่

๔. และบุคคล **ผู้ไม่ได้อะไรกะเขาเลย** นั้น ก็มีแน่ๆ

ในพระไตรปิฎก หมวดอภิธรรมปิฎก เล่ม ๓ ธาตุกถาปุคคลบัญญัติปกรณ์ จตุกกนิเทส ข้อ ๑๓๗ ผู้ใคร่จะศึกษาให้ละเอียด ก็ไปเปิดอ่านศึกษาดูเถิด

“**ฌาน**” ก็มีหลายลักษณะที่ยึดถือกัน ต่างก็ไม่ผิดเสียทีเดียวหรอก **แต่สำหรับ “ฌาน” ในความหมาย และ สภาวะของ “พุทธ” แท้ๆ นั้น** มันลึกซึ้ง **และมีประโยชน์ เพื่อ “โลกุตตระ” โดยตรง โดยแท้** ซึ่งผิดกับ “ฌาน” ในแบบ “โลกียฌาน” ของลัทธิอื่นๆ เขาอยู่ ผู้ไม่รู้ “ฌาน” ไม่แทงทะลุใน “ฌาน” **จึงอย่าอวดโม้** ขึ้นอวดโม้อวดคุยผิดๆ ถูกๆ ไม่เป็นจริง ระวัง !

224

ถ้าเป็นพระ ก็**ปาราชิก**เลย ถ้าเป็นฆราวาสที่เป็นพุทธศาสนิกชน ก็**ทำลายศาสนาตนเองด้วย "ความไม่รู้"** เมื่อเผยแพร่ "ความไม่รู้" ว่า เป็น "สัจจธรรม" มันก็ทำลาย "สัจจธรรม" ด้วยความหลงตัว อวดดี (อันไม่ดีจริง) เท่านั้นเอง

จงทำความเข้าใจกับคำว่า "ฌาน" ให้ดี ๆ อย่าหลงยึดว่า จะต้องหลับตาตัดทวาร ๕ จึงจะเป็น "ฌาน" ได้ เท่านั้น เป็นอันขาด พระอรหันต์ปกติอยู่กับ "มหัคคตจิต" เสมอ (*มีสภาพจิตสูงเกินกว่าปุถุชนจะเดาได้*) เพราะจิตท่าน**อยู่ใน "วิภูตารมณวิถี"** (*วิภูตารมณวิถี หมายความว่า อยู่ในอารมณ์ที่มีความรู้สึกตัวทั่วหมดทุกทวารนอก–ใน อย่างเปิดเผยกันแจ้งๆแล้ว ไม่ใช่ลึกลับอยู่ข้างใน*) **เป็น "อัปปนา" จริง ๆ** ท่านมี "ญาณสัมปยุตต" อยู่ใน "รูป" (รูปจิต) และ "นาม" (อรูปจิต หรือ เจตสิกต่างๆ) ท่านรู้นาม–รูปแห่งจิตของตนถ้วนทั่วละเอียดเป็น "โลกุตตร" อยู่ฉะนี้ ท่านได้โดยไม่ยากได้โดยไม่ลำบากใน "ฌาน" ทั้งหลาย คือไม่ว่า จะกำหนดจิตเป็นฌาน ๑ ฌาน ๒ หรือ ฌาน ๓ โดยเฉพาะ "ฌานทั้ง ๔" เพราะเป็น "ฌานจิต" ที่พึ่งใช้งาน เป็น "จิต" ที่มีพละกล้าได้ประโยชน์มากที่สุด พระอรหันต์ทั้งหลายจึงจะมี "ฌาน" ทั้ง ๔ เป็นเครื่องอยู่ (เป็นจรณะข้อที่ ๑๒–๑๕ พระอรหันต์ย่อมเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยจรณะ ๑๕) และท่านรู้แจ้งมิได้เป็นได้ทุก ๆ "ฌาน-สมาบัติ" ถ้าขึ้นชื่อว่า เป็นถึงขั้น "พระอรหันต์" ไม่ยกเว้นว่า จะเป็น "อรหันต์" ชนิด "สุกขวิปัสสโก" ก็ตาม "เตวิชโช" ก็ตาม "ฉฬภิญโญ" ก็ตาม "จตุปฏิสัมภิทัปปัตโต" ก็ตาม (*เว้นแต่บางองค์พูดไม่เป็นอธิบายไม่ถูกเท่านั้น*) เพราะคำว่า "อรหันต์" นั้น ย่อมหมายถึง "ความบริบูรณ์" ย่อมเป็นผู้ไม่จำกัดจำเพาะอยู่บางเวลา ท่านเป็น "อรหันต์" ได้ตลอดที่ลืมตาหลับตา และเป็นผู้**ไม่ยึด**อะไรให้ "ก่อเกิด" ใส่จิตตน จนกลายเป็น **"สัตว์มีอายุ" อยู่ใน "จิต"** จริงๆ จึงเรียกท่านว่า "อกาลิโก" คือ "ผู้ไม่มีเวลา" หรือ ผู้ไม่มี **"อายุ"** แล้ว **เป็นผู้ไม่เกิดไม่ตายอย่างแท้จริง** นั่นเอง (**หมายเหตุ** *เรื่องของ "ฌาน" อีกลักษณะหนึ่ง ที่เป็นไปเพื่อความยึดเป็นไปเพื่อ "โลกียะ" อย่างสูงสุดนั้น ก็มี แต่ไม่ใช่ "ฌาน" ของ "โลกุตตร" ไว้ถึงจรณะข้อ ๑๒ ว่าด้วยเรื่อง "ฌาน" จะได้อธิบายให้เข้าใจละเอียดกว่านี้*)